

Parlamentul
Republicii Moldova

FPD6 nr. 99

23.09.2019

Deputat în Parlamentul Republicii Moldova

Curtea Constituțională a Republicii Moldova

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău MD 2004,
Republica Moldova

SESIZARE

prezentată în conformitate cu art. 25 lit. g) din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională și articolele 38 alin. (1) lit. g) și 39 din Codul Jurisdicției Constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA		
Intrare Nr.	168 a	
" 23 "	09	2019

I. AUTORII SESIZĂRII

1. Filip Pavel, Diacov Dumitru, Cebotari Vladimir, Sîrbu Serghei, Vrenea Igor, Jizdan Alexandru, Vitiuc Vladimir, Ivanov Violeta, Padnevici Corneliu, Ciubuc Nicolae, Graur Eleonora, Bîtcă Vasile,
2. Deputați în Parlament (Frațiunea Partidului Democrat din Moldova)
3. bd. Ștefan cel Mare 105
4. tel. 022 820321

II. OBIECTUL SESIZĂRII

Obiectul prezentei sesizări constituie următoarele prevederi legale:

- 1) Art. 11 alin. (2¹) și alin. (2²) din Legea cu privire la procuratură în redacția Legii nr. 87 din 19.07.2019 pentru modificarea articolului 11 din Legea nr. 3/2016 cu privire la procuratură (Monitorul Oficial al R.M. nr. 239-240 art. 310 din 23.07.2019);
- 2) Art. II alin. (2) din Legea nr. 87 din 19.07.2019 pentru modificarea articolului 11 din Legea nr. 3/2016 cu privire la procuratură (Monitorul Oficial al R.M. nr. 239-240 art. 310 din 23.07.2019);
- 3) Hotărîrea Parlamentului nr. 101 din 30.07.2019 privind înaintarea candidatului la funcția de Procuror General interimar al RM (Monitorul Oficial al R. M. nr. 246-248 art. 339 din 02.08.2019);
- 4) Decretul Președintelui RM nr. 1232-VIII din 31.07.2019 privind desemnarea domnului Dumitru Robu în funcția de Procuror General interimar (Monitorul Oficial al R. M. nr. 246-248 art. 339 din 02.08.2019);
- 5) Următoarele prevederi din Legea cu privire la procuratură în redacția Legii nr. 128 din 16 septembrie 2019 pentru modificarea Legii nr. 3/2016 cu privire la Procuratură (Monitorul Oficial al R. M. nr. 295 art. 420 din 21.09.2019):
 - Art. 17 alin. (2), (3), (5), (7), (8), (9), (9¹) și (11¹);
 - Art. 58 alin. (7), (8) și (9);
 - Art. 69 alin. (1), (2) și (4);

- Art. 70 alin. (1).

- 6) Art. II alin. (2) din Legea nr. 128 din 16 septembrie 2019 pentru modificarea Legii nr. 3/2016 cu privire la Procuratură (Monitorul Oficial al R. M. nr. 295 art. 420 din 21.09.2019).

III. CADRUL NORMATIV PERTINENT

1. Constituția Republicii Moldova

Articolul 1 Statul Republica Moldova

(1) Republica Moldova este un stat suveran și independent, unitar și indivizibil.

(3) Republica Moldova este un **stat de drept**, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Articolul 2 Suveranitatea și puterea de stat

(1) Suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, care o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative, în formele stabilite de Constituție.

(2) Nici o persoană particulară, nici o parte din popor, nici un grup social, nici un partid politic sau o altă formațiune obștească nu poate exercita puterea de stat în nume propriu. Uzurparea puterii de stat constituie cea mai gravă crimă împotriva poporului.

Articolul 6 Separația și colaborarea puterilor

În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sînt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției.

Articolul 7 Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

- (1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.

Articolul 60

Parlamentul, organ reprezentativ suprem și legislativ

(1) Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului.

...

Articolul 66

Atribuțiile de bază

Parlamentul are următoarele atribuții de bază:

a) adoptă legi, hotărâri și moțiuni;

...

Articolul 73

Inițiativa legislativă

Dreptul de inițiativă legislativă aparține deputaților în Parlament, Președintelui Republicii Moldova, Guvernului, Adunării Populare a unității teritoriale autonome Găgăuzia.

Articolul 74

Adoptarea legilor și a hotărârilor

(1) Legile organice se adoptă cu votul majorității deputaților aleși, după cel puțin două lecturi.

(2) Legile ordinare și hotărârile se adoptă cu votul majorității deputaților prezenți.

(3) Proiectele de lege prezentate de Guvern, precum și propunerile legislative ale deputaților acceptate de acesta sînt examinate de Parlament în modul și după prioritățile stabilite de Guvern, inclusiv în procedură de urgență. Alte propuneri legislative se examinează **în modul stabilit**.

(4) Legile se trimit, spre promulgare, Președintelui Republicii Moldova.

Articolul 124

Procuratura

(1) Procuratura este o instituție publică autonomă în cadrul autorității judecătorești, ce contribuie la înfăptuirea justiției, apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanei, societății și statului prin intermediul procedurilor penale și al altor proceduri prevăzute de lege.

(2) Atribuțiile Procuraturii sînt exercitate de procurori.

(3) Competențele, modul de organizare și funcționare a Procuraturii se stabilesc prin lege.

Articolul 125

Procurorul

(1) Procurorul General este numit în funcție de către Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Procurorilor, pentru un mandat de 7 ani, care nu poate fi reînnoit.

(2) Procurorul General este demis din funcție de către Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Procurorilor, în condițiile legii, pentru motive obiective și în temeiul unei proceduri transparente.

(3) Numirea, transferarea, promovarea și demiterea procurorilor ierarhic inferiori se efectuează de către Procurorul General, la propunerea Consiliului Superior al Procurorilor.”

Articolul 125¹

Consiliul Superior al Procurorilor

(1) Consiliul Superior al Procurorilor este garantul independenței și imparțialității procurorilor.

(2) Consiliul Superior al Procurorilor este constituit, în condițiile legii, din procurori aleși din cadrul procuraturilor de toate nivelurile și din reprezentanți ai altor autorități, instituții publice sau ai societății civile. Procurorii în cadrul Consiliului Superior al Procurorilor constituie o parte importantă.

(3) Consiliul Superior al Procurorilor asigură numirea, transferarea, promovarea în funcție și aplicarea măsurilor disciplinare față de procurori.

(4) Modul de organizare și funcționare a Consiliului Superior al Procurorilor se stabilește prin lege.

Articolul 134

Statutul

(1) Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova.

(2) Curtea Constituțională este independentă de orice altă autoritate publică și se supune numai Constituției.

(3) Curtea Constituțională garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească și garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.

Articolul 135

Atribuțiile

“[...]

(1) Curtea Constituțională:

a) exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;

[...]”

2. LEGISLAȚIA INTERNĂ

a) Legea cu privire la Procuratură nr. 3 din 25 februarie 2016

Articolul 1. Procuratura

Procuratura este o instituție publică autonomă în cadrul autorității judecătorești care, în procedurile penale și în alte proceduri prevăzute de lege, contribuie la respectarea ordinii de drept, efectuarea justiției, apărarea drepturilor și intereselor legitime ale persoanei și ale societății.

Articolul 2. Procurorul

Procurorul este persoana cu funcție de demnitate publică care exercită atribuțiile Procuraturii, prevăzute de Constituție, de prezenta lege, de alte acte legislative și de tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, și este numit în această funcție în modul prevăzut de prezenta lege.

Articolul 3. Principiile de organizare și de activitate a Procuraturii și a procurorului

(1) Procuratura își desfășoară activitatea în conformitate cu legea.

(2) Organizarea și activitatea Procuraturii sînt transparente și presupun garantarea accesului societății și al mijloacelor de informare în masă la informațiile despre această instituție, cu excepțiile prevăzute de lege și cu asigurarea respectării regimului datelor cu caracter personal.

(3) Procuratura este independentă de puterile legislativă, executivă și judecătorească, de orice partid politic sau organizație social-politică, precum și de oricare alte instituții, organizații sau persoane. Imixtiunea în activitatea Procuraturii este interzisă. Procuratura cooperează cu alte autorități pentru realizarea funcțiilor prevăzute de prezenta lege.

(4) Procurorul își desfășoară activitatea în baza principiilor legalității, imparțialității, rezonabilității, integrității și independenței procesuale, care îi oferă posibilitatea de a lua în mod independent și unipersonal decizii în cauzele pe care le gestionează.

(5) Independența procesuală a procurorului este asigurată prin garanții care exclud orice influență politică, financiară, administrativă sau de altă natură asupra procurorului legată de exercitarea atribuțiilor sale.

(6) În condițiile prevederilor art.13 din prezenta lege și ale Codului de procedură penală, activitatea procurorului poate fi supusă controlului din partea procurorului ierarhic superior și a instanței judecătorești.

(7) Procurorul este obligat, prin întreaga sa activitate, să asigure supremația legii, să respecte drepturile și libertățile persoanelor, egalitatea lor în fața legii, să asigure un tratament juridic nediscriminatoriu pentru toți participanții la procedurile judiciare indiferent de calitatea acestora, să respecte Codul de etică al procurorilor și să participe la formarea profesională continuă.

Articolul 4. Cadrul juridic de activitate a Procuraturii

Activitatea Procuraturii este reglementată de Constituție, de prezenta lege, de alte acte legislative, precum și de tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte.

Articolul 11. Atribuțiile Procurorului General

(1) Procurorul General are următoarele atribuții:

- a) reprezintă Procuratura în relațiile cu celelalte autorități publice, cu persoane juridice și fizice din țară și din străinătate;
- b) la propunerea Consiliului Superior al Procurorilor, numește în funcție procurorii;
- c) exercită controlul asupra activității procurorilor;
- d) stabilește domeniile de competență (atribuțiile) ale adjuncților săi;
- e) aprobă Regulamentul Procuraturii, care se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova;
- f) emite, în scris, ordine și dispoziții, aprobă regulamente și recomandări metodologice;
- f¹) dispune cu privire la instituirea și modalitatea de administrare a sistemelor informaționale, registrelor și bazelor de date, destinate activității instituției;
- g) stabilește, cu acordul scris al Consiliului Superior al Procurorilor, structura internă a procuraturilor;
- h) solicită acordul pentru pornirea urmăririi penale sau, după caz, pornește urmărirea penală în cazurile prevăzute de lege;
- i) sesizează Curtea Constituțională în condițiile legii;
- j) organizează și implementează sistemul de management financiar și control intern și poartă răspundere managerială pentru administrarea bugetului instituției și a patrimoniului public aflat în gestiune;
- k) exercită alte atribuții prevăzute de lege.

(2) În termen de 3 luni de la numirea sa în funcție, Procurorul General îi numește pe adjuncții săi, le repartizează acestora domeniile de competență și stabilește ordinea substituirii sale de către adjuncți în cazul absenței sau al imposibilității de exercitare a funcțiilor sale. În cazul în care Procurorul General nu a stabilit ordinea substituirii sale de către adjuncți, funcțiile Procurorului General vor fi exercitate de drept de către adjunctul cu cea mai mare vechime în funcția de procuror.

(2¹) În cazul în care intervine vacanța funcției de Procuror General, Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Procurorilor, desemnează un Procuror General interimar pînă la organizarea concursului și numirea, urmare a acestuia, a Procurorului General prin decret al Președintelui Republicii Moldova. Prevederile art.17 alin.(1) se aplică în mod corespunzător. Ședința Consiliului Superior al Procurorilor la care se face propunerea privind desemnarea Procurorului General interimar se convoacă în maximum 3 zile de la intervenirea vacanței funcției. Președintele Republicii Moldova poate respinge candidatura propusă de Consiliul Superior al Procurorilor pentru funcția de Procuror General interimar în cazul depistării unor probe incontestabile de incompatibilitate a candidatului cu funcția respectivă, de încălcare de către candidat a legislației sau de încălcare a procedurilor legale de selecție a acestuia.

(2²) În cazul în care candidatura se respinge sau Consiliul Superior al Procurorilor nu propune în termenul prevăzut la alin.(2¹) candidatura Procurorului General interimar, Procurorul General interimar se desemnează prin decret al Președintelui Republicii Moldova la propunerea Parlamentului Republicii Moldova, cu avizul Consiliului Superior al Procurorilor. Prevederile art.17 alin.(1) se aplică în mod corespunzător. Parlamentul propune candidatura Procurorului General interimar în maximum 3 zile de la respingerea candidaturii de către Președintele Republicii Moldova sau de la expirarea termenului în care Consiliul Superior al Procurorilor

trebuia să propună candidatura Procurorului General interimar. Ședința Consiliului Superior al Procurorilor la care se avizează propunerea Parlamentului privind desemnarea Procurorului General interimar se convoacă în maximum 3 zile de la adoptarea hotărârii Parlamentului, termenul respectiv fiind unul de decădere. Mandatul Procurorului General interimar durează pînă la numirea, urmare a concursului, a Procurorului General prin decret al Președintelui Republicii Moldova.

(3) Procurorul General prezintă Parlamentului anual, pînă în data de 31 martie a anului în curs, un raport despre activitatea Procuraturii în anul precedent.

Articolul 17. Numirea în funcția de Procuror General

(1) Pentru funcția de Procuror General poate candida persoana care întrunește următoarele condiții:

- a) are o experiență profesională de cel puțin 10 ani în domeniul dreptului, dintre care cel puțin 5 ani în funcția de procuror;
- b) îndeplinește condițiile prevăzute la art.20 alin.(1) lit.a), b), c), d), f), g) și h);
- c) are calități manageriale;
- d) în ultimii 3 ani pînă la anunțarea concursului nu a fost membru și/sau nu a desfășurat activități cu caracter politic în cadrul unui partid politic sau al unei organizații social-politice;
- e) în ultimele 6 luni nu a deținut calitatea de membru al Consiliului Superior al Procurorilor.

(2) *Candidatul la funcția de Procuror General este selectat pe bază de concurs public, organizat de către Consiliul Superior al Procurorilor, care cuprinde următoarele etape:*

- a) *preselecția candidaților în baza dosarelor depuse;*
- b) *interviul susținut în fața Consiliului Superior al Procurorilor.*

(3) *Modul de organizare și desfășurare a concursului se stabilește printr-un regulament aprobat de către Consiliul Superior al Procurorilor. Etapa interviului se transmite on-line în timp real. Consiliul Superior al Procurorilor asigură accesul reprezentanților mass-media la ședința în care are loc interviul.*

(4) Procesul de selecție a candidatului pentru funcția de Procuror General se desfășoară potrivit unor criterii obiective, bazate pe merit, ținîndu-se cont de pregătirea profesională, integritatea și capacitățile acestuia.

(5) *Informația privind inițierea și desfășurarea concursului se publică pe paginile web oficiale ale Procuraturii Generale și Consiliului Superior al Procurorilor, cu cel puțin o lună înainte de data-limită de depunere a dosarelor.*

(6) Dosarul de participare la concurs, care cuprinde actele indicate la art.22 alin.(2) lit.a), b), c), e), f) și g), scrisoarea de motivare și conceptul de management și dezvoltare instituțională, se depune la Consiliul Superior al Procurorilor și se înregistrează în modul stabilit. Dosarele incomplete sau depuse după expirarea termenului-limită nu se examinează.

(7) *În momentul depunerii actelor, candidații la funcția de Procuror General sînt informați despre inițierea verificării conform Legii nr.271-XVI din 18 decembrie 2008 privind verificarea titularilor și a candidaților la funcții publice și Legii nr.269-XVI din 12 decembrie 2008 privind aplicarea testării la detectorul comportamentului simulat (poligraf). Solicitantul va semna declarația de verificare și își va prezenta acordul scris pentru testarea la poligraf.*

(8) În termen de 20 de zile lucrătoare de la data-limită pentru depunerea dosarelor, Consiliul Superior al Procurorilor întocmește lista candidaților care îndeplinesc condițiile de participare la concurs și o afișează pe pagina sa web oficială, indicând data la care va avea loc interviul.

(9) Intervievarea candidaților are loc în ședință publică.

(10) Candidații sînt evaluați de către fiecare membru al Consiliului Superior al Procurorilor în baza criteriilor aprobate de Consiliu. Punctajul final reprezintă media punctajului oferit de către toți membrii Consiliului Superior al Procurorilor. Candidatul care a acumulat cel mai mare punctaj este propus, de către Consiliul Superior al Procurorilor, Președintelui Republicii pentru a fi numit în funcția de Procuror General.

(11) Președintele Republicii poate respinge o singură dată candidatura propusă de Consiliul Superior al Procurorilor pentru funcția de Procuror General în cazul depistării unor probe incontestabile de incompatibilitate a candidatului cu funcția respectivă, de încălcare de către candidat a legislației sau de încălcare a procedurilor legale de selecție a acestuia. Refuzul de numire trebuie să fie motivat și se face în termen de 15 zile lucrătoare de la data recepționării propunerii.

(12) La propunerea repetată a aceluiași candidat, făcută cu votul a 2/3 din numărul membrilor Consiliului Superior al Procurorilor, Președintele Republicii emite, în termen de 5 zile lucrătoare, decretul privind numirea candidatului în funcția de Procuror General.

(13) Procurorul General este numit în funcție pentru un mandat de 7 ani, fără dreptul de a fi numit din nou în această funcție.

(14) După încetarea exercitării mandatului, Procurorul General își poate continua activitatea în orice funcție de procuror vacantă, aleasă de el, fiind numit fără concurs.

Articolul 58. Eliberarea din funcție

(1) Procurorul, procurorul-șef și adjunctul Procurorului General sînt eliberați din funcție în cazul:

- a) depunerii cererii de demisie;
- b) refuzului de a fi transferat la o altă procuratură sau subdiviziune a procuraturii, dacă procuratura sau subdiviziunea procuraturii în care a activat se lichidează sau se reorganizează;
- c) refuzului de a se supune sancțiunii disciplinare de retrogradare din funcție;
- d) aplicării sancțiunii disciplinare de eliberare din funcția de procuror în momentul în care aceasta a devenit irevocabilă;
- e) obținerii calificativului "insuficient" la două evaluări consecutive sau al eșuării evaluării performanțelor;
- f) neprezentării, din motive neîntemeiate, de două ori consecutiv, pentru evaluarea performanțelor;
- g) înscrierii în calitate de candidat pe lista unui partid politic sau a unei organizații social-politice în alegeri pentru Parlament sau pentru autoritățile administrației publice locale;
- h) în care rămîne definitiv actul prin care se constată starea sa de incompatibilitate sau încălcarea unor interdicții;
- i) în care este considerat ca fiind inapt din punct de vedere medical pentru îndeplinirea atribuțiilor sale;
- j) refuzului de a fi supus verificării în temeiul Legii nr.271-XVI din 18 decembrie 2008 privind verificarea titularilor și a candidaților la funcții publice;
- k) numirii într-o funcție incompatibilă cu funcția de procuror

l) stabilirii, prin actul de constatare rămas definitiv, a încheierii directe sau prin intermediul unei persoane terțe a unui act juridic, luării sau participării la luarea unei decizii fără soluționarea conflictului de interese real în conformitate cu prevederile legislației privind reglementarea conflictului de interese;

m) nedepunerii declarației de avere și interese personale sau refuzului de a o depune, în condițiile art.27 alin.(8) din Legea nr.132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate;

n) dispunerii de către instanța de judecată, prin hotărâre irevocabilă, a confiscării averii nejustificate.

(2) În cazurile prevăzute la alin.(1) lit.a), b) și c), eliberarea din funcție se face prin ordin al Procurorului General, în temeiul cererii sau, respectiv, al refuzului, prezentate în scris.

(3) Eliberarea din funcție a procurorului, procurorului-șef sau a adjunctului Procurorului General în temeiurile prevăzute la alin.(1) lit.b), c), d), e), f), g), h), i), j), k), l), m) și n) se face în termen de 5 zile lucrătoare de la intervenirea sau aducerea la cunoștința Procurorului General a cazului respectiv, printr-un ordin al Procurorului General, care este comunicat procurorului vizat în termen de 5 zile lucrătoare de la emitere, însă anterior datei eliberării din funcție.

(4) Ordinul Procurorului General privind eliberarea din funcție poate fi contestat în instanța de judecată în condițiile legii.

(5) În cazul anulării ordinului de eliberare din funcție, procurorul va fi repus în toate drepturile, plătindu-i-se, conform legii, drepturile bănești de care a fost privat.

(6) Procurorul General poate fi eliberat din funcție înainte de expirarea mandatului, de către Președintele Republicii, în cazurile prevăzute la alin.(1) lit.a), d), g), h), i), j), l), m) și n). În cazurile prevăzute la alin.(1) lit.h), eliberarea din funcție a Procurorului General se face în baza unei hotărâri judecătorești irevocabile sau a unei hotărâri a Consiliului Superior al Procurorilor.

Articolul 68. Consiliul Superior al Procurorilor

(1) Consiliul Superior al Procurorilor este un organ independent, cu statut de persoană juridică, format în vederea participării la procesul de constituire, funcționare și asigurare a autoadministrării sistemului Procuraturii.

(2) Consiliul Superior al Procurorilor este garantul independenței și imparțialității procurorilor.

Articolul 69. Componența Consiliului Superior al Procurorilor

(1) Consiliul Superior al Procurorilor este constituit din 12 membri.

(2) Din Consiliul Superior al Procurorilor fac parte de drept Procurorul General, procurorul-șef al Procuraturii UTA Găgăuzia, președintele Consiliului Superior al Magistraturii și ministrul justiției.

(3) Cinci membri ai Consiliului Superior al Procurorilor sînt aleși de către Adunarea Generală a Procurorilor din rîndul procurorilor în funcție, prin vot secret, direct și liber exprimat, după cum urmează:

a) un membru din rîndul procurorilor Procuraturii Generale;

b) patru membri din rîndul procurorilor de la procuraturile teritoriale și de la cele specializate.

(4) Trei membri ai Consiliului Superior al Procurorilor sînt aleși prin concurs din rîndul societății civile, după cum urmează: unul de către Președintele Republicii, unul de către

Parlament și unul de către Academia de Științe a Moldovei. Candidații la funcția de membru al Consiliului Superior al Procurorilor din partea societății civile trebuie să aibă studii superioare juridice și experiență în domeniul dreptului de cel puțin 3 ani.

(5) Sînt considerați aleși în calitate de membri ai Consiliului Superior al Procurorilor procurorii care au acumulat cel mai mare număr de voturi la Adunarea Generală a Procurorilor. Următorii procurori de pe lista candidaților care au acumulat cel mai mare număr de voturi suplinesc funcțiile vacante în ordine descrescătoare după numărul de voturi acumulat.

(6) Candidații la funcția de membru al Consiliului Superior al Procurorilor trebuie să se bucure de o reputație ireproșabilă și să fie o autoritate recunoscută în domeniile lor de activitate.

(7) Nu pot fi membri ai Consiliului Superior al Procurorilor procurorii care au sancțiuni disciplinare nestinse și persoanele care au fost declarate vinovate de comiterea unei infracțiuni.

(8) Procurorii aleși în calitate de membri ai Consiliului Superior al Procurorilor se detașează din funcție pe durata exercitării mandatului.

(9) Membrii Consiliului Superior al Procurorilor, cu excepția membrilor de drept, nu pot exercita o altă activitate remunerată, afară de cea didactică, de creație, științifică, sportivă sau în cadrul asociațiilor obștești.

Articolul 70. Competența Consiliului Superior al Procurorilor

(1) Consiliul Superior al Procurorilor are următoarele competențe:

a) elaborează și aprobă regulamentele privind activitatea sa, privind funcționarea colegiilor sale și alte regulamente care îl vizează;

b) elaborează și aprobă regulamentele privind procedura de selecție și cariera procurorilor;

c) elaborează proiectul de regulament al Adunării Generale a Procurorilor și proiectele de amendare a acestuia;

d) organizează concursul pentru selectarea candidatului la funcția de Procuror General, pe care îl propune Președintelui Republicii;

e) organizează concursuri, selectează și numește pe membrii colegiilor sale din rîndul societății civile;

f) examinează contestațiile împotriva hotărîrilor luate de colegiile sale;

g) face propuneri Procurorului General privind numirea, promovarea, detașarea sau suspendarea procurorilor în condițiile Codului de procedură penală și ale prezentei legi, precum și privind eliberarea din funcție a procurorilor;

h) participă la depunerea jurămîntului de către procurori și de către Procurorul General;

i) stabilește numărul de procurori în cadrul fiecărei procuraturi;

j) desemnează procurorii în cadrul Consiliului Institutului Național al Justiției;

k) aprobă strategia privind formarea inițială și continuă a procurorilor și prezintă avizul asupra planului de acțiuni pentru implementarea acestei strategii;

l) examinează și prezintă opinii asupra regulamentului de organizare a concursului de admitere în Institutul Național al Justiției, asupra programelor didactice și a planurilor de învățămînt pentru cursurile de formare inițială și continuă din cadrul Institutului Național al Justiției, asupra regulamentului de organizare a concursului pentru suplinirea posturilor didactice, precum și asupra componenței comisiilor pentru examenele de admitere și de absolvire ale Institutului Național al Justiției;

m) stabilește numărul de locuri scoase la concursul de admitere pentru instruirea inițială a procurorilor în cadrul Institutului Național al Justiției;

- n) examinează adresările cetățenilor și ale procurorilor privind chestiunile date în competența sa;
- o) elaborează proiectul Codului de etică al procurorilor, precum și proiectele de modificare a acestuia, și le propune spre aprobare Adunării Generale a Procurorilor;
- p) aprobă proiectul bugetului său, pe care îl prezintă Ministerului Finanțelor;
- q) aprobă structura aparatului Consiliului Superior al Procurorilor;
- r) participă la elaborarea proiectului de buget al Procuraturii și îl avizează;
- s) participă la elaborarea planurilor de dezvoltare strategică a Procuraturii;
- t) avizează proiectele priorităților anuale privind activitatea Procuraturii, elaborate de Procurorul General.

(2) Regulamentele aprobate de Consiliul Superior al Procurorilor se publică pe pagina web oficială a Procuraturii Generale.

b) Legea despre statutul deputatului în Parlament

Art.17. – (1) Deputatul beneficiază de dreptul de vot deliberativ asupra tuturor problemelor examinate de Parlament.

(2) Deputatul este în drept:

- a) să aleagă și să fie ales în organele Parlamentului;
- b) să-și exprime părerea asupra componenței nominale a organelor formate de Parlament și asupra candidaturilor persoanelor oficiale în cadrul dezbaterilor pentru alegerea, numirea sau confirmarea lor de către Parlament;
- c) să facă propuneri legislative în scris spre a fi examinate de Parlament;
- d) să facă propuneri și observații asupra ordinii de zi a ședinței, asupra esenței problemelor puse în discuție și modului lor de examinare;
- e) să dea dovadă de inițiativă și să facă propuneri vizînd examinarea la ședințele Parlamentului a dărilor de seamă sau a informațiilor prezentate de orice organ sau persoană oficială, aflată în subordinea sau sub controlul Parlamentului;
- f) să pună problema votului de încredere în Guvern, în persoanele oficiale alese, numite sau confirmate de Parlament, dacă propunerea este susținută de cel puțin o pătrime din deputații aleși;
- g) să propună spre examinare Parlamentului probleme ce țin de controlul asupra modului în care organele de stat și cele obștești, întreprinderile, instituțiile și organizațiile (mai departe unități) execută legile și hotărîrile Parlamentului;
- h) să participe la dezbateri, să facă interpelări, să adreseze întrebări raportorilor și președintelui ședinței, să ceară răspunsuri;
- i) să-și argumenteze propunerile, să se pronunțe în chestiuni de procedură, să prezinte note informative;
- j) să facă amendamente la proiectele de legi, de hotărîri și de alte acte normative.

(3) Deputatul care nu a luat cuvîntul în dezbateri este în drept să transmită președintelui ședinței textul cuvîntării, propunerile și observațiile sale asupra problemei examinate la ședința

Parlamentului. Textul cuvîntării deputatului se anexează la stenograma şedinţei şi, la solicitarea lui, se publică în organul de presă al Parlamentului.

(4) Deputatul este în drept să ia cunoştinţă de textele stenogramelor şedinţelor Parlamentului înainte de a fi publicate, să primească textele cuvîntărilor sale care nu urmează a fi publicate.

(5) Propunerile şi observaţiile făcute de deputat la şedinţele Parlamentului sînt examinate, ţinîndu-se cont de ele, în procesul de definitivare şi adoptare a proiectelor de legi şi hotărîri.

(6) În exercitarea mandatului deputatul poate adresa întrebări, interpelări şi petiţii Preşedintelui Republicii Moldova, membrilor Guvernului sau altor reprezentanţi ai organelor centrale ale administraţiei de stat.

(7) Modul de exercitare a drepturilor menţionate este stabilit prin prezenta lege şi prin Regulamentul Parlamentului.

c) Regulamentul Parlamentului

Articolul 59. Înaintarea amendamentelor la proiectele de acte legislative

(1) Deputaţii, comisiile permanente şi fracţiunile parlamentare au dreptul să prezinte în scris propuneri conceptuale şi amendamente motivate la proiectul de act legislativ, care se transmit comisiei permanente sesizate în fond în termen de cel mult 30 de zile după primirea proiectului. Data înaintării amendamentului va fi data înregistrării acestuia la comisia sesizată în fond, care ţine o evidenţă specială a amendamentelor primite.

(2) Amendamentele se prezintă sub formă de modificare a cuprinsului punctelor, alineatelor, articolelor, sub formă de completare a proiectului cu articole noi sau de propuneri de excludere a unor cuvinte, puncte, alineate sau articole din proiect.

(3) Amendamentele trebuie să fie motivate.

(4) Amendamentele la proiectul de act legislativ se vor examina de comisia permanentă sesizată în fond şi, numai dacă aceasta consideră necesar, şi de o altă comisie.

Articolul 60. Dezbaterile proiectelor de legi pe lecturi

(1) Proiectele de legi, înscrise pe ordinea de zi a şedinţei Parlamentului, se dezbate, de regulă, în două lecturi.

(2) Proiectele de legi ordinare, la decizia Parlamentului, pot fi adoptate într-o singură lectură.

(3) Proiectele de legi organice se adoptă numai după dezbaterile lor în a doua lectură.

(4) Proiectele de legi constituţionale, proiectele de legi organice în problemele bugetului, finanţelor, economiei care necesită considerabile cheltuieli financiare, proiectele de legi complexe, precum şi proiectele de legi în alte probleme importante, la decizia Parlamentului, pot fi supuse dezbaterii şi în a treia lectură.

(5) La solicitarea Preşedintelui şedinţei sau a unei fracţiuni parlamentare, cu votul majorităţii deputaţilor aleşi, unele proiecte de legi pot fi supuse dezbaterilor şi adoptării în regim de urgenţă.

Articolul 61. Dezbaterile proiectelor de legi în primă lectură

(1) Dezbaterile proiectului de lege în prima lectură constă în:

a) prezentarea de către autor a proiectului în conformitate cu art.47;

b) audierea raportului comisiei permanente sesizate în fond;

c) luările de cuvânt ale deputaților cu respectarea obligatorie a ordinii acordării de cuvânt reprezentanților tuturor fracțiunilor parlamentare.

(2) Raportul comisiei permanente sesizate în fond este prezentat de către președintele acesteia sau de un membru al ei desemnat de comisie.

(3) În cadrul dezbaterilor, un deputat are dreptul să adreseze raportorilor cel mult 2 întrebări. Formularea unei întrebări nu poate depăși 2 minute. Fiecare răspuns nu poate depăși 2 minute. Pe marginea proiectelor prezentate, comentarii nu se admit.

(4) Luările de cuvânt stabilite prin alineatele (1) și (2) nu vor depăși 7 minute pentru fracțiunile parlamentare și 5 minute pentru deputați.

Articolul 62. Dreptul autorului inițiativei legislative la cuvânt

Autorul inițiativei legislative are dreptul să ia cuvântul înainte de închiderea dezbaterii, totodată discursul lui nu va depăși 5 minute. Dacă sînt mai mulți autori, poate lua cuvântul doar unul dintre ei, cu acordul celorlalți.

Articolul 63. Deciziile adoptate în urma dezbaterii proiectelor de legi în primă lectură

(1) În urma dezbaterii proiectului de lege în primă lectură, Parlamentul poate adopta una din următoarele decizii:

a) adoptarea legii;

b) remiterea proiectului de lege, la propunerea președintelui ședinței, spre definitivare comisiei permanente sesizate în fond sau unei alte comisii competente;

c) aprobarea proiectului de lege în prima lectură și pregătirea lui pentru a fi dezbătut în a doua lectură;

d) respingerea proiectului de lege.

(2) Deciziile Parlamentului asupra dezbaterilor proiectelor de legi în primă lectură se consemnează în stenograma ședinței, dacă Parlamentul nu decide altfel.

(3) Proiectul actului legislativ poate fi supus dezbaterii și votării în lectura a doua (sau finală, după caz) în aceeași ședință, după votarea în prima lectură, dacă nu au parvenit amendamente care necesită examinare suplimentară. Propunerea pentru dezbaterile proiectului actului legislativ în lectura a doua sau/și în cea finală se face la solicitarea comisiei permanente sesizate în fond, a unei fracțiuni parlamentare sau a președintelui ședinței.

Articolul 64. Stabilirea proiectelor de bază și de alternativă

(1) În cazul în care comisia sesizată în fond propune Parlamentului spre dezbateri proiecte de acte legislative aflate în una din situațiile prevăzute la art.56 alin.(3) și (5), Parlamentul va hotărî asupra acestor proiecte cu votul majorității deputaților prezenți.

(2) În situația prevăzută la art.56 alin.(4), Parlamentul, la propunerea comisiei sesizate în fond, va hotărî, cu votul majorității deputaților prezenți, care proiect va fi dezbătut ca proiect de bază. Celelalte proiecte vor fi considerate de alternativă.

Articolul 65. Pregătirea proiectului de lege pentru lectura a doua

(1) După dezbaterile proiectului de lege în primă lectură, acesta se transmite comisiei sesizate în fond sau unei alte comisii competente pentru examinarea amendamentelor deputaților, a obiecțiilor și propunerilor fracțiunilor parlamentare, comisiilor permanente, a avizelor Guvernului, Direcției juridice a Secretariatului Parlamentului, precum și a propunerilor reprezentanților societății civile, și pentru prezentarea raportului respectiv.

(2) În cadrul pregătirii proiectului de lege pentru dezbateri în a doua lectură, deputații, comisiile permanente și fracțiunile parlamentare pot prezenta amendamente comisiei sesizate în fond în termen de 10 zile de la data aprobării proiectului în primă lectură. Prevederile art.59 se vor aplica în mod corespunzător.

(3) Autorii amendamentelor pot participa la ședința comisiei pentru definitivarea proiectului de lege. Comisia îl va înștiința în prealabil pe autor despre ținerea ședinței.

(4) Dezbaterile proiectului de lege în lectura a doua va avea loc în cel mult 45 de zile de la data aprobării în primă lectură.

Articolul 66. Dezbaterile proiectului de lege în a doua lectură

Dezbaterile proiectului de lege în a doua lectură constă în:

- a) audierea raportului comisiei sesizate în fond;
- b) dezbaterile proiectului pe articole;
- c) votarea proiectului pe articole și, după caz, în ansamblu, dacă Parlamentul nu va hotărî altfel.

Articolul 67. Expunerea pe marginea fiecărui articol și prezentarea amendamentelor

(1) La discutarea fiecărui articol deputații pot expune punctul de vedere al fracțiunii parlamentare din care fac parte sau punctul personal de vedere în cel mult 2 minute.

(2) De asemenea, va putea lua cuvântul și reprezentantul Guvernului.

(3) În cadrul luărilor de cuvânt pot fi făcute amendamente orale referitoare la tehnica legislativă și la limbă.

Articolul 68. Dezbaterile pe articole

(1) Dezbaterile articolelor începe cu amendamentele. Amendamentul poate fi rostit doar o singură dată și trebuie să se refere la conținutul unui articol separat.

(2) În cadrul dezbaterilor pe articole, autorii amendamentelor pot să argumenteze propunerile, făcute de ei și respinse de comisie, în cel mult 2 minute.

(3) Referitor la amendamentele prezentate în condițiile art.67 alin.(3), raportorul comisiei permanente sesizate în fond poate da răspunsuri orale, totodată timpul pentru fiecare răspuns nu va depăși 2 minute.

Articolul 69. Dezbaterile și votarea amendamentelor

(1) Dezbaterile amendamentelor începe cu cele prin care se propune excluderea unora dintre textele cuprinse în articolul supus dezbaterii și continuă cu cele privind modificarea sau completarea acestuia.

(2) Parlamentul se va pronunța prin vot asupra fiecărui amendament (după caz, a sintezei amendamentelor), cu excepția cazurilor în care adoptarea unuia exclude acceptarea celorlalte.

(3) Autorul amendamentului îl poate retrage în orice moment pînă la votarea lui.

Articolul 70. Dezbaterea proiectului de lege în a treia lectură

(1) Dezbaterea proiectului de lege în a treia lectură se va efectua la decizia Parlamentului în cazurile arătate la art.60 alin.(4), precum și în cazurile cînd în cursul dezbaterilor proiectului în a doua lectură au fost propuse amendamente esențiale ce conduc la majorarea considerabilă a cheltuielilor financiare în procesul de realizare a legii.

(2) A treia lectură constă în:

a) transmiterea amendamentelor prevăzute la alin.(1) comisiei permanente sesizate în fond sau altei comisii competente și Guvernului spre examinare și prezentarea raportului și avizului, în termen de 3 săptămîni;

b) efectuarea, la decizia Parlamentului, a expertizei economico-financiare imparțiale asupra amendamentelor în cauză;

c) discutarea raportului comisiei permanente sesizate în fond, a avizului Guvernului și a rezultatelor expertizei.

(3) În cadrul celei de-a treia lecturi, în dezbateri poate lua cuvînt numai o singură dată, numai cîte un reprezentant al fiecărei fracțiuni parlamentare, dacă deputații din fracțiunea respectivă au prezentat amendamente în cadrul dezbaterii proiectului de lege în a doua lectură, iar comisia permanentă sesizată în fond nu le-a acceptat. De asemenea, pot lua cuvîntul, o singură dată, și deputații care au prezentat amendamente în cadrul dezbaterii proiectului de lege în a doua lectură, iar comisia permanentă sesizată în fond nu le-a acceptat. Luările de cuvînt nu vor depăși 3 minute.

(4) Dezbaterea se va desfășura doar pe marginea articolelor la care au fost prezentate amendamente.

(5) Raportul comisiei permanente sesizate în fond și avizul Guvernului vor conține propuneri privind resursele financiare și modul de acoperire a cheltuielilor suplimentare.

Articolul 71. Adoptarea actului legislativ în lectura finală

(1) În cazul în care, la dezbaterea proiectului de act legislativ în ultima lectură, au fost acceptate multiple amendamente, propuneri și obiecții care modifică esențial textul proiectului, Parlamentul poate decide transmiterea acestuia pentru redactare în comisia sesizată în fond și prezentare spre adoptare în lectura finală. Pentru proiectele de legi complexe și de coduri, lectura finală este obligatorie.

(2) Termenul de redactare se stabilește de Parlament în funcție de calitatea, complexitatea și volumul actului legislativ, dar nu poate depăși 30 de zile lucrătoare, cu excepția legilor complexe și a codurilor, care vor fi redactate în cel mult 3 luni.

(3) Înainte de a fi semnate de Președintele Parlamentului, actele legislative prevăzute în alin.(1) se supun adoptării în lectura finală, în cadrul căreia nu pot fi făcute modificări sau prezentate amendamente, însă pot fi invocate excepții vizînd neconcordanțele dintre textul examinat în ultima lectură de către Parlament și textul prezentat pentru lectura finală.

(4) Adoptarea actului legislativ în lectura finală exprimă intenția și acordul autorității legislative de a se aplica actul anume în redacția prezentată, pornindu-se de la sensul și logica internă a prevederilor respective.

d) Legea privind transparența în procesul decizional

Articolul 4. Scopul prezentei legi

Prezenta lege are drept scop:

- a) să asigure informarea multilaterală asupra procesului decizional din cadrul autorităților publice;
- b) să asigure participarea directă a cetățenilor, a asociațiilor constituite în corespundere cu legea, a altor părți interesate la procesul decizional;
- c) să eficientizeze procesul decizional în cadrul autorităților publice;
- d) să sporească gradul de răspundere al autorităților publice față de cetățeni și societate;
- e) să stimuleze participarea activă a cetățenilor, a asociațiilor constituite în corespundere cu legea, a altor părți interesate la procesul decizional;
- f) să asigure transparența activității autorităților publice.

Articolul 5. Principiile transparenței procesului decizional

Transparența în procesul decizional se bazează pe următoarele principii:

- a) informarea, în modul stabilit, a cetățenilor, a asociațiilor constituite în corespundere cu legea, a altor părți interesate despre inițierea elaborării deciziilor și despre consultarea publică pe marginea proiectelor de decizii respective;
- b) asigurarea de posibilități egale pentru participarea cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate la procesul decizional.

Articolul 6. Drepturile părților interesate

Cetățenii, asociațiile constituite în corespundere cu legea, alte părți interesate au dreptul:

- a) să participe, în condițiile prezentei legi, la orice etapă a procesului decizional;
- b) să solicite și să obțină informații referitoare la procesul decizional, inclusiv să primească proiectele de decizii însoțite de materialele aferente, în condițiile Legii privind accesul la informație;
- c) să propună autorităților publice inițierea elaborării și adoptării deciziilor;
- d) să prezinte autorităților publice recomandări referitoare la proiectele de decizii supuse discuțiilor.

Articolul 7. Obligațiile autorităților publice

(1) Autoritățile publice sînt obligate, după caz, să întreprindă măsurile necesare pentru asigurarea posibilităților de participare a cetățenilor, a asociațiilor constituite în corespundere cu legea, a altor părți interesate la procesul decizional, inclusiv prin:

- a) diseminarea informației referitoare la programele (planurile) anuale de activitate prin plasarea acestora pe pagina web oficială a autorității publice, prin afișarea lor la sediul acesteia într-un spațiu accesibil publicului și/sau prin difuzarea lor în mass-media centrală sau locală, după caz;
- b) informarea, în modul stabilit, asupra organizării procesului decizional;
- c) instituționalizarea mecanismelor de cooperare și de parteneriat cu societatea;

d) recepționarea și examinarea recomandărilor cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, ale altor părți interesate în scopul utilizării lor la elaborarea proiectelor de decizii;

e) consultarea opiniei tuturor părților interesate de examinarea proiectelor de decizii, conform prezentei legi.

(2) Transparența procesului decizional în cazul Parlamentului se asigură în conformitate cu regulamentul acestuia.

Articolul 9. Anunțul referitor la inițierea elaborării deciziei

(1) După inițierea procesului de elaborare a deciziei, autoritatea publică va plasa, în termen de cel mult 15 zile lucrătoare, anunțul respectiv pe pagina web oficială, îl va expedia imediat prin intermediul poștei electronice părților interesate, îl va afișa la sediul său într-un spațiu accesibil publicului și/sau îl va difuza în mass-media centrală sau locală, după caz.

(2) Anunțul referitor la inițierea elaborării deciziei va conține, în mod obligatoriu:

a) argumentarea necesității de a adopta decizia;

b) termenul-limită, locul și modalitatea în care părțile interesate pot prezenta sau expedia recomandări;

c) datele de contact ale persoanelor responsabile de recepționarea și examinarea recomandărilor (numele și prenumele, numărul de telefon, adresa electronică).

(3) Anunțul referitor la inițierea elaborării deciziei poate fi retras de pe pagina web oficială a autorității publice doar după adoptarea deciziei sau retragerea proiectului de decizie din procesul de elaborare.

Articolul 10. Accesul la proiectele de decizii

(1) Autoritatea publică asigură accesul la proiectele de decizii și la materialele aferente acestora prin publicarea obligatorie a lor pe pagina web oficială a autorității publice, prin asigurarea accesului la sediul autorității, precum și prin expediere prin poștă sau prin alte mijloace disponibile, la solicitarea persoanei interesate.

(2) Proiectul de decizie și materialele aferente acestuia se plasează pe pagina web oficială a autorității publice responsabile cel puțin pentru perioada recepționării și examinării recomandărilor.

Articolul 14. Adoptarea deciziilor în regim de urgență

(1) În cazul situațiilor excepționale, al căror regim este stabilit de lege, precum și în cazul actelor ce urmează a fi adoptate de Comisia Electorală Centrală în perioada electorală, proiectele de decizii urgente pot fi supuse elaborării și adoptării fără respectarea etapelor prevăzute de prezenta lege.

(2) Argumentarea necesității de a adopta decizia în regim de urgență fără consultarea cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate va fi adusă la cunoștința publicului în termen de cel mult 10 zile lucrătoare de la adoptare, prin plasare pe pagina web a autorității publice, prin afișare la sediul acesteia într-un spațiu accesibil publicului și/sau prin difuzare în mass-media centrală sau locală, după caz.

e) Legea cu privire la actele normative

Articolul 20. Etapele principale ale legiferării

(1) Principale etape ale legiferării sînt:

- a) publicarea anunțului privind inițiativa de elaborare a actului normativ și publicarea studiului de cercetare;
- b) elaborarea proiectului actului normativ;
- c) emiterea, aprobarea sau adoptarea actului normativ;
- d) promulgarea, în cazul în care actul normativ este o lege;
- e) publicarea actului normativ.

(2) Etapele legiferării, prevăzute la alin.(1), lit.a), c)–e), pe lângă prezenta lege, pot fi reglementate și de alte acte normative.

Articolul 21. Etapele elaborării proiectului actului normativ

(1) Proiectul unui act normativ se elaborează în cîteva etape consecutive, după cum urmează:

- a) desemnarea persoanei responsabile sau, după caz, formarea grupului de lucru care va elabora proiectul, precum și asigurarea suportului tehnic, organizatoric și financiar al procesului de elaborare;
- b) determinarea categoriei, conceptului și stabilirea structurii actului normativ;
- c) elaborarea versiunii inițiale a proiectului și întocmirea notei informative;
- d) întocmirea tabelului de concordanță, în cazul în care prin proiectul actului normativ se urmărește armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene;
- e) consultarea publică, avizarea proiectului actului normativ de către autoritățile a căror competență are tangență directă sau indirectă cu obiectul de reglementare a proiectului actului normativ, efectuarea expertizelor, inclusiv expertiza anticorupție, expertiza juridică și, după caz, expertiza de compatibilitate cu legislația Uniunii Europene și expertiza grupului de lucru al Comisiei de stat pentru reglementarea activității de întreprinzător;
- f) întocmirea sintezei obiecțiilor și propunerilor autorităților publice și, după caz, a sintezei recomandărilor reprezentanților societății civile;
- g) elaborarea versiunii finale a proiectului de act normativ.

(2) Procedura și termenele privind elaborarea, avizarea, efectuarea expertizelor și definitivarea proiectelor actelor normative, care sînt prezentate spre examinare Guvernului, sînt stabilite de către Guvern.

Articolul 22. Sistemul informațional e-Legislație

(1) Pentru asigurarea transparenței activității de legiferare este utilizat Sistemul informațional e-Legislație (în continuare – *Sistem informațional*), ale cărui funcționare și mod de utilizare sînt stabilite de către Guvern.

(2) Autoritatea publică sau subiectul cu drept de inițiativă legislativă care elaborează proiectul actului normativ, cu excepția Președintelui Republicii Moldova și a deputaților în Parlament, publică în Sistemul informațional toate versiunile proiectului la diferite etape ale elaborării acestuia, precum și materialele suplimentare corespunzătoare etapei respective de elaborare.

(3) Prin intermediul Sistemului informațional se fac publice:

- a) inițiativa legislativă;
- b) numele, prenumele și datele de contact ale persoanei responsabile de elaborarea proiectului de act normativ sau, după caz, informația despre grupurile de lucru create și componența acestora;
- c) studiul de cercetare, după caz;
- d) conceptul proiectului, după caz;
- e) proiectul actului normativ;
- f) dosarul de însoțire al proiectului, conform art.40;
- g) informația referitoare la consultarea publică a proiectului;
- h) alte documente care au tangență cu procesul de elaborare a proiectului.

(4) Proiectele actelor normative se avizează, se supun expertizei și se transmit autorității publice cu competență de adoptare, aprobare sau emitere prin intermediul Sistemului informațional.

(5) Persoana sau, după caz, grupul de lucru responsabil de elaborarea proiectului actului normativ introduce în Sistemul informațional avizele, recomandările și rapoartele de expertiză recepționate pe suport de hârtie.

(6) Persoanele fizice ce participă la avizarea proiectului actului normativ consemnează în Sistemul informațional numele și prenumele lor, precum și datele de contact, iar autoritățile publice și alte persoane juridice ce avizează sau supun expertizei proiectul actului normativ – denumirea autorității publice sau a persoanei juridice, precum și numele și prenumele reprezentantului acesteia desemnat în acest scop.

Secțiunea a 2-a

Inițierea elaborării proiectelor actelor normative

Articolul 23. Inițierea elaborării proiectelor actelor normative

(1) Proiectele actelor normative sînt elaborate de către autoritățile publice abilitate să le inițieze, conform programelor și planurilor aprobate în modul stabilit de lege, precum și la solicitarea Parlamentului, a Președintelui Republicii Moldova, a Guvernului sau din inițiativă proprie, în modul stabilit de lege.

(2) Subiecții care pot iniția elaborarea proiectelor de acte normative, în limitele competenței și în conformitate cu atribuțiile și domeniul de activitate ale acestora, sînt:

- a) deputații în Parlament;
- b) Președintele Republicii Moldova;
- c) Guvernul, inclusiv prin intermediul ministerelor și altor autorități administrative centrale;
- d) autoritățile administrative din subordinea ministerelor, prin intermediul acestora;
- e) autoritățile publice autonome;
- f) autoritățile unităților teritoriale autonome cu statut juridic special;
- g) autoritățile administrației publice locale de nivelul întâi și al doilea;
- h) alți subiecți, în cazurile prevăzute de legislație.

Articolul 24. Documentele de politici

(1) Documentele de politici, fără a fi acte normative, sînt instrumente de decizie care abordează problemele existente într-un anumit domeniu, care definesc căile de soluționare a

problemelor respective și descriu impactul așteptat asupra statului și societății. Documentele de politici pot prevedea elaborarea proiectelor de acte normative.

(2) La fundamentarea, elaborarea, avizarea, consultarea și aprobarea documentelor de politici se aplică regulile și cerințele înaintate față de actele normative.

(3) Tipurile și structura documentelor de politici, precum și modul de elaborare, aprobare, monitorizare a implementării și de evaluare a acestora se stabilesc de către Guvern.

(4) Prin derogare de la alin.(3), în cazul documentelor de politici ale Băncii Naționale a Moldovei și ale Comisiei Naționale a Pieței Financiare, tipul și structura, precum și modul de elaborare, aprobare, monitorizare a implementării și de evaluare a acestora se aprobă de instituțiile respective.

(5) Documentele de politici se aprobă prin hotărâre de Guvern. În cazul în care implementarea acestor politici presupune implicarea unor autorități administrative care nu se află în subordinea Guvernului, documentele de politici sînt aprobate de către Parlament. Documentele de politici ale autorităților publice autonome sînt aprobate de către acestea dacă nu presupun implicarea altor autorități administrative aflate în subordinea Guvernului. Documentele de politici de nivel local se aprobă prin decizia autorității reprezentative a unității administrativ-teritoriale.

Secțiunea a 3-a

Procedura de fundamentare a proiectelor actelor normative

Articolul 25. Studiul de cercetare

(1) Elaborarea proiectelor actelor normative este precedată, în funcție de importanța și complexitatea proiectelor respective, de efectuarea studiilor de cercetare în scopul fundamentării necesității sau lipsei acesteia privind inițierea elaborării unui act normativ. Studiile de cercetare se efectuează pentru cunoașterea temeinică a realităților social-economice ce urmează a fi reglementate, a cadrului normativ relevant, a reglementărilor similare în legislația altor state, inclusiv a țărilor Uniunii Europene.

(2) În cazul unui proiect care prevede reglementări cu impact asupra bugetului și/sau care prevede reorganizări și reforme structurale ori instituționale, în calitate de studiu de cercetare se realizează analiza inițiativei de elaborare a actului normativ, conform metodologiei de analiză *ex ante* aprobate de către Guvern. Dacă proiectul prevede reglementări cu impact asupra activității de întreprinzător, în calitate de studiu de cercetare se realizează doar analiza impactului de reglementare, efectuată în modul stabilit de legislație.

(3) Studiul de cercetare este efectuat de către subiecții din partea cărora vine propunerea inițierii elaborării actului normativ. Pentru efectuarea acestuia, subiecții respectivi solicită asistența altor autorități ale administrației publice. Autoritățile publice acordă asistență la efectuarea studiilor de cercetare conform prezentului alineat, în limitele competențelor legale ale acestora.

(4) În cazul unor studii de cercetare complexe, acestea pot fi realizate, în baza unui contract de prestări servicii, de către instituții științifice, universități, societăți comerciale, asociații obștești sau alte entități în conformitate cu prevederile legale referitoare la achizițiile publice.

(5) Informațiile și recomandările obținute în urma efectuării studiilor de cercetare se includ în nota informativă, întocmită conform art.30.

Articolul 26. Etapele principale ale analizei *ex ante*

- (1) Analiza *ex ante* cuprinde următoarele etape principale:
 - a) definirea problemei, pornind de la analiza relațiilor sociale existente și a celor preconizate, precum și de la inexistența sau ineficiența cadrului normativ relevant;
 - b) stabilirea obiectivului și a domeniului intervenției juridice;
 - c) identificarea opțiunilor și mijloacelor necesare pentru soluționarea problemei și/sau atingerea obiectivului și analiza acestora prin intermediul impactului financiar, administrativ, economic, social, asupra mediului etc.;
 - d) compararea opțiunilor existente și selectarea celor mai bune opțiuni pentru atingerea obiectivului.
- (2) Opțiunile recomandate se vor întemeia pe dispozițiile constituționale, pe prevederile legislației naționale și pe cele ale tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, pe jurisprudența Curții Constituționale și a instanțelor judecătorești, după caz, pe legislația Uniunii Europene, precum și pe doctrina juridică în domeniu.
- (3) Analiza *ex ante* se finalizează cu întocmirea unui raport sau a unui document de politici, conform art.24, care va servi drept suport informativ la elaborarea proiectului actului normativ și a notei informative.

Secțiunea a 4-a

Întocmirea proiectului de act normativ

Articolul 27. Grupul de lucru pentru elaborarea proiectului actului normativ

(1) La elaborarea unui proiect de act normativ, autorul proiectului sau autoritatea responsabilă de elaborarea proiectului poate să formeze un grup de lucru, alcătuit din specialiști în domeniu, precum și din reprezentanți ai societății civile. În grupul de lucru este inclusă cel puțin o persoană care deține diplomă de studii superioare în drept.

(2) Dacă elaborarea proiectului actului normativ este pusă în sarcina mai multor autorități ale administrației publice centrale de specialitate, elaborarea proiectului va fi organizată de autoritatea abilitată de către Guvern sau care figurează prima în lista autorităților responsabile în adresa Guvernului din care derivă obligația de a elabora proiectul actului normativ. Autoritatea publică responsabilă asigură asistența tehnică, organizatorică și financiară la elaborarea proiectului actului normativ.

(3) Dacă la elaborarea proiectului sînt angajați specialiști în bază de contract, alții decît cei din cadrul autorităților publice, se întocmesc documentele necesare și se stabilesc sumele, mijloacele bugetare și speciale care trebuie alocate în scopul angajării acestora.

Articolul 28. Determinarea conceptului, categoriei și stabilirea structurii actului normativ

(1) Elaborarea versiunii inițiale a proiectului actului normativ poate fi precedată de elaborarea conceptului viitorului act normativ, ce va cuprinde analiza prevederilor existente în legislație, problemele ce trebuie soluționate, aspectele de bază ce trebuie incluse în viitorul act normativ și altă informație care explică conceptul. Conceptul actului normativ se aprobă de către autoritatea care a decis asupra necesității elaborării proiectului actului normativ.

(2) În temeiul prevederilor documentelor de politici, al propunerilor inițiale, al studiilor de cercetare, precum și în baza analizei *ex ante*, persoana responsabilă de elaborarea proiectului actului normativ sau, după caz, grupul de lucru determină conceptul și stabilește categoria și structura actului normativ. Conceptul și noțiunile determinate trebuie să fie compatibile sau similare celor utilizate în legislația Uniunii Europene.

Articolul 29. Întocmirea versiunii inițiale a proiectului actului normativ

(1) În baza propunerilor inițiale, a studiului de cercetare și a altor materiale, precum și după consultarea părților interesate, se întocmește versiunea inițială a proiectului actului normativ.

(2) Pentru a se evita lacunele legislative, soluțiile propuse în proiectul actului normativ trebuie să acopere întreaga problematică a relațiilor sociale ce constituie obiectul de reglementare al proiectului.

(3) Autoritatea publică cu competență de adoptare, aprobare sau emitere a actului normativ poate solicita uneia ori mai multor autorități, organizații sau experți să elaboreze proiectul actului normativ necesar ori proiecte de alternativă, în bază de contract de prestări servicii, în conformitate cu prevederile legale referitoare la achizițiile publice.

(4) Versiunea proiectului actului normativ elaborată în bază de contract este remisă autorității responsabile de elaborarea proiectului pentru a fi supusă tuturor etapelor de elaborare și pentru întocmirea versiunii finale a proiectului.

Articolul 30. Nota informativă la proiectul actului normativ

(1) Concomitent cu elaborarea proiectului actului normativ se întocmește nota informativă la proiect, conform modelului indicat în anexa nr.1, care va cuprinde cel puțin următoarele compartimente:

a) denumirea sau numele autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului actului normativ;

b) condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ și finalitățile urmărite;

c) descrierea gradului de compatibilitate, pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene;

d) principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi;

e) fundamentarea economico-financiară;

f) modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare;

g) avizarea și consultarea publică a proiectului;

h) constatările expertizei anticorupție;

i) constatările expertizei de compatibilitate cu legislația Uniunii Europene;

j) constatările expertizei juridice;

k) constatările altor expertize.

(2) Compartimentele prevăzute la alin.(1) lit.g)–k) se includ în nota informativă doar dacă, la elaborarea proiectului actului normativ, au fost realizate etapele corespunzătoare.

(3) Dacă, în urma avizării și supunerii expertizei, proiectul a suferit modificări, nota informativă trebuie modificată în modul corespunzător.

(4) Nota informativă se semnează, în modul prevăzut de legislație, de conducătorul autorității responsabile de elaborarea proiectului de act normativ sau adjunctul acestuia.

Articolul 31. Proiectele actelor normative care vizează armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene

(1) Armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene se realizează în conformitate cu angajamentele asumate de Republica Moldova în baza acordurilor internaționale încheiate cu Uniunea Europeană, cu programele legislative ale Parlamentului și planurile de acțiuni ale Guvernului.

(2) Proiectele actelor normative care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene sînt marcate pe prima pagină în colțul drept de sus cu sigla "UE" și conțin clauza de armonizare conform modelului aprobat de Guvern.

(3) Pentru proiectele actelor normative care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene, autorul proiectului întocmește tabelul de concordanță în care se analizează comparativ gradul de transpunere a legislației Uniunii Europene în legislația națională. Modelul tabelului de concordanță este aprobat de Guvern.

(4) Proiectele actelor normative care vizează armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene sînt supuse expertizei de compatibilitate, care se efectuează în conformitate cu prevederile art.36.

Secțiunea a 5-a

Avizarea, consultarea publică și efectuarea expertizei

Articolul 32. Avizarea și consultarea publică a proiectului actului normativ

(1) Proiectul actului normativ, însoțit de nota informativă, se transmite spre avizare autorităților publice responsabile de implementarea prevederilor conținute în proiect, instituțiilor interesate, precum și reprezentanților societății civile, care întocmesc și prezintă autorului proiectului avizele la proiect.

(2) Proiectele actelor normative care țin de domeniile de competență ale Procuraturii Generale, Băncii Naționale a Moldovei, Centrului Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal, precum și ale altor autorități publice autonome, se transmit acestora spre avizare. Proiectele actelor normative care reglementează activitatea economică se transmit spre avizare Consiliului Concurenței.

(3) Concomitent sau înainte de transmiterea spre avizare, proiectul actului normativ este supus consultării publice în modul stabilit de Legea nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional.

(4) Proiectele actelor normative înaintate de Președintele Republicii Moldova, de deputații în Parlament și de Adunarea Populară a unității teritoriale autonome Găgăuzia se remit spre avizare Guvernului. Proiectele actelor normative elaborate de către deputații în Parlament se transmit spre avizare Guvernului în modul prevăzut de Regulamentul Parlamentului.

(5) Proiectele actelor normative elaborate de autoritățile administrației publice centrale de specialitate, autoritățile publice autonome sau autoritățile administrației publice locale sînt avizate și consultate public în condițiile alin.(1)–(3), cu excepțiile stabilite de Legea nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional.

(6) În urma avizării și consultării publice, autorul proiectului întocmește sinteza obiecțiilor și propunerilor autorităților publice, precum și sinteza recomandărilor reprezentanților societății civile, conform unuia dintre modelele indicate în anexele nr.2 și nr.3. Sinteza obiecțiilor și propunerilor și sinteza recomandărilor pot fi incluse într-un singur document (denumit în continuare – *sinteză*).

(7) Dacă, în urma avizării și consultării publice, proiectul actului normativ a fost completat cu aspecte și concepte noi sau dacă mai mult de 30% din textul proiectului actului normativ a fost modificat, acesta trebuie remis repetat spre avizare și consultare publică.

Articolul 33. Termenele de avizare

(1) Autoritățile publice, instituțiile interesate și reprezentanții societății civile, cărora li s-a prezentat proiectul actului normativ spre avizare sau consultare publică, expediază autorului proiectului avize cu obiecții și propuneri motivate, anexînd, dacă este necesar, versiunea redactată a proiectului sau doar a unor prevederi, ori comunică lipsa de obiecții și propuneri.

(2) Proiectul actului normativ elaborat de deputații în Parlament se avizează în termenele stabilite în conformitate cu prevederile Regulamentului Parlamentului.

(3) Pentru proiectele actelor normative, altele decît cele indicate la alin.(2), termenul pentru avizare este de 10 zile lucrătoare. În cazul în care proiectul actului normativ este voluminos sau complex ori dacă se cere studierea unor materiale suplimentare, termenul pentru avizare poate fi prelungit pînă la 30 de zile lucrătoare, cu excepția cazurilor în care conducătorii autorităților publice și instituțiilor implicate în avizarea proiectului au stabilit altfel de comun acord. Avizele cu privire la proiectul actului normativ se remit autorului proiectului sau autorității responsabile cel tîrziu în ultima zi a termenului stabilit pentru avizare.

(4) Curgerea termenului începe în ziua intrării și înregistrării proiectului la autoritatea sau instituția care efectuează avizarea ori, în cazul circulației documentelor doar în formă electronică, în ziua publicării proiectului în Sistemul informațional pentru avizare.

(5) În cazul în care necesitatea elaborării proiectului unui act normativ derivă dintr-un document de politici, avînd un termen de executare restrîns, sau dacă proiectul este transmis spre avizare repetată, autoritatea publică care a elaborat proiectul actului normativ poate solicita avizarea acestuia în termen restrîns.

(6) Proiectul actului normativ cu sigla "UE" se avizează de către toate autoritățile și instituțiile interesate.

Articolul 34. Expertiza proiectului actului normativ

(1) Expertiza proiectului de act normativ este efectuată concomitent cu avizarea și consultarea publică. Autorul proiectului asigură efectuarea expertizelor economice, financiare, științifice, ecologice, anticorupție, juridice, de compatibilitate cu legislația Uniunii Europene sau a altei expertize prevăzute de legislație, în funcție de tipul raporturilor sociale reglementate de actul normativ.

(2) Autoritățile publice responsabile de efectuarea expertizelor pot antrena în calitate de experți părți interesate, care nu au participat la elaborarea proiectului actului normativ, inclusiv specialiști din străinătate și din cadrul organizațiilor internaționale.

(3) Expertiza economică este efectuată de către Ministerul Economiei și Infrastructurii, este obligatorie pentru proiectele actelor normative care au impact economic și are menirea de:

- a) a asigura concordanța prevederilor proiectului cu principiile economiei de piață;
- b) a asigura concordanța prevederilor proiectului cu legislația din domeniul economiei;
- c) a evidenția aspectele pozitive și negative ale proiectului în partea ce ține de asigurarea reformelor, relevarea avantajelor economice și de altă natură;
- d) a semnala deficiențele economice și a prognoza consecințele economice negative.

(4) Proiectele actelor normative ce reglementează activitatea de întreprinzător se remit spre expertiză grupului de lucru al Comisiei de stat pentru reglementarea activității de întreprinzător, împreună cu analiza impactului de reglementare.

(5) Expertiza financiară este efectuată de către Ministerul Finanțelor, este obligatorie pentru proiectele care au impact asupra bugetului public și are menirea de:

- a) a asigura concordanța prevederilor proiectului cu legislația din domeniul financiar;

b) a evalua cheltuielile pentru realizarea noilor reglementări;
c) a semnala deficiențele cu caracter financiar și a prognoza consecințele în domeniul financiar.

(6) Expertiza științifică se efectuează, după caz, de către instituțiile științifice și de învățământ superior de profil, de către experți, avînd menirea de a contribui la:

a) examinarea tuturor aspectelor reglementărilor proiectului și, după caz, propunerea unor reglementări de alternativă;

b) examinarea soluțiilor propuse prin reglementările proiectului în raport cu posibilitățile economico-financiare ale statului, cu situația social-politică și consecutivitatea reglementării proceselor, precum și în contextul asigurării compatibilității actelor normative cu legislația Uniunii Europene.

(7) Expertiza ecologică se efectuează, după caz, de către Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului și are menirea de:

a) a asigura concordanța prevederilor proiectului cu legislația din domeniul protecției mediului;

b) a asigura un mediu sănătos și a proteja mediul înconjurător;

c) a prognoza impactul reglementărilor proiectului asupra mediului.

(8) Concluziile expertizelor sînt expuse în nota informativă la proiectul de act normativ.

Articolul 35. Expertiza anticorupție

(1) Expertiza anticorupție este obligatorie pentru toate proiectele actelor normative, inclusiv pentru proiectele actelor normative elaborate de deputații în Parlament, și are menirea de a:

a) asigura corespunderea prevederilor proiectului standardelor anticorupție naționale și internaționale;

b) preveni apariția unor reglementări care ar favoriza corupția, prin elaborarea anumitor recomandări în vederea revizuirii reglementărilor respective sau în scopul diminuării efectelor negative ale acestora.

(2) Expertiza anticorupție este efectuată conform metodologiei aprobate de către Centrul Național Anticorupție.

(3) Centrul Național Anticorupție poate antrena în efectuarea expertizei anticorupție specialiști din afara instituției, iar autoritățile publice pot acorda asistență la efectuarea expertizei de către Centrul Național Anticorupție, în limita competențelor acestora.

(4) Proiectele actelor normative, cu excepția celor prevăzute la art.6 lit.e)–h), sînt expediate Centrului Național Anticorupție pentru a fi supuse expertizei anticorupție.

(5) Expertiza anticorupție a proiectelor actelor normative prevăzute la art.6 lit.e)–h) este efectuată de către autorii proiectelor respective, în conformitate cu metodologia de efectuare a expertizei anticorupție. În cazul proiectelor ce conțin reglementări care vizează domeniile vulnerabile la corupție, Centrul Național Anticorupție acordă asistență la efectuarea expertizei anticorupție.

(6) După recepționarea raportului de expertiză anticorupție, autorul proiectului completează nota informativă la proiect cu informația privind constatările acestei expertize și, după caz, include în sinteză obiecțiile și propunerile Centrului Național Anticorupție.

Articolul 36. Expertiza de compatibilitate a proiectului actului normativ cu legislația Uniunii Europene

(1) Proiectul de act normativ cu sigla "UE" se expediază Centrului de Armonizare a Legislației pentru efectuarea expertizei de compatibilitate cu legislația Uniunii Europene.

(2) Expertiza de compatibilitate cu legislația Uniunii Europene este obligatorie pentru toate proiectele actelor normative, inclusiv pentru cele ale autorităților administrației publice centrale de specialitate și ale autorităților publice autonome, care au fost elaborate în scopul armonizării legislației naționale cu legislația Uniunii Europene.

(3) Expertiza de compatibilitate cu legislația Uniunii Europene se efectuează în modul stabilit de Guvern și conform metodologiei aprobate de Centrul de Armonizare a Legislației. În baza rezultatelor expertizei de compatibilitate, Centrul de Armonizare a Legislației întocmește declarația de compatibilitate.

(4) Expertiza de compatibilitate cu legislația Uniunii Europene are menirea de:

a) a constata gradul de compatibilitate a proiectului actului normativ cu legislația Uniunii Europene;

b) a identifica prevederile omise ale legislației Uniunii Europene și a preveni transpunerea deficientă a acestora;

c) a asigura corespunderea proiectului standardelor și legislației Uniunii Europene.

(5) Proiectele actelor normative elaborate de către Președintele Republicii Moldova, deputații în Parlament și Adunarea Populară a unității teritoriale autonome Găgăuzia, care au scopul de a armoniza legislația națională cu legislația Uniunii Europene, se transmit spre avizare Guvernului, fiind însoțite de tabelul de concordanță.

(6) După recepționarea declarației de compatibilitate, autorul proiectului completează nota informativă cu informația privind constatările expertizei de compatibilitate și, după caz, include în sinteză obiectiile și propunerile Centrului de Armonizare a Legislației.

Articolul 37. Expertiza juridică

(1) Expertiza juridică este efectuată de către Ministerul Justiției și este obligatorie pentru toate proiectele actelor normative elaborate de către autoritățile administrației publice centrale de specialitate și autoritățile publice autonome. În baza rezultatelor expertizei juridice se întocmește raportul de expertiză juridică.

(2) Expertiza juridică a proiectelor actelor normative stabilite la art.6 lit.a)–d) se efectuează conform metodologiei aprobate de Ministerul Justiției.

(3) Expertiza juridică are menirea de a asigura:

a) concordanța între proiectul actului normativ și prevederile Constituției, ale tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, ale legislației naționale și ale legislației Uniunii Europene, concordanța între proiectul actului normativ, precum și jurisprudența Curții Constituționale și cea a Curții Europene a Drepturilor Omului;

b) respectarea standardelor internaționale în domeniul drepturilor omului;

c) reglementarea integrală a raporturilor sociale abordate în proiect;

d) încadrarea dispozițiilor proiectului în cadrul normativ în vigoare;

e) corespunderea proiectului actului normativ normelor tehnicii legislative.

(4) Actele normative ale autorităților administrației publice centrale de specialitate și ale autorităților publice autonome care vizează drepturile și interesele legitime ale omului sînt supuse expertizei juridice obligatorii și se înregistrează de către Ministerul Justiției, în modul stabilit de către Guvern.

(5) Prin derogare de la alin.(4), actele normative emise de Banca Națională a Moldovei și de Comisia Națională a Pieței Financiare nu se supun expertizei juridice a Ministerului Justiției. Acestea se transmit, după adoptare, Ministerului Justiției pentru a fi înregistrate în Registrul de stat al actelor juridice. Termenul de înregistrare nu va depăși 3 zile lucrătoare.

(6) Proiectele actelor normative ale autorităților administrației publice locale se supun expertizei juridice în cadrul subdiviziunilor specializate ale acestora.

(7) Obiecțiile și propunerile Ministerului Justiției privind respectarea standardelor în domeniul drepturilor omului, precum și a normelor de tehnică legislativă, se reflectă în versiunea finală a proiectului actului normativ. Respingerea obiecțiilor și propunerilor Ministerului Justiției trebuie motivată în sinteză.

Articolul 38. Termenele de efectuare a expertizelor

(1) Proiectele actelor normative sînt supuse expertizei în termen de 10 zile lucrătoare. Curgerea termenului începe din ziua înregistrării proiectului la autoritatea sau instituția care efectuează expertiza sau, în cazul circulației documentelor doar în formă electronică, din ziua publicării proiectului actului normativ în Sistemul informațional pentru efectuarea expertizei.

(2) În cazul în care proiectul este voluminos sau complex ori dacă se cere studierea unor materiale suplimentare, termenele pentru efectuarea expertizelor pot fi prelungite pînă la 30 de zile lucrătoare, cu informarea autorului proiectului actului normativ. Termenele respective nu pot fi prelungite dacă necesitatea elaborării actului normativ derivă dintr-un document de politici avînd un termen de executare restrîns.

Secțiunea a 6-a

Definitivarea proiectului actului normativ

Articolul 39. Definitivarea proiectului

(1) Autorul proiectului studiază obiecțiile și propunerile prezentate în cadrul avizării și al expertizelor, recomandările recepționate în urma consultării publice și, după caz, obiecțiile și propunerile expertizei de compatibilitate cu legislația Uniunii Europene și decide asupra acceptării sau respingerii motivate a acestora.

(2) Propunerile și recomandările acceptate sînt luate în considerare în procesul de definitivare a proiectului actului normativ și de întocmire a versiunii finale a acestuia. Definitivarea proiectului se efectuează fără a afecta compatibilitatea proiectului cu legislația Uniunii Europene.

(3) În cazul atestării unor divergențe conceptuale, autorul proiectului actului normativ organizează o dezbatere cu participarea reprezentanților autorităților publice și ai instituțiilor interesate, ai societății civile pentru identificarea soluțiilor privind remediarea divergențelor. Dacă asemenea soluții nu sînt identificate, în versiunea finală a proiectului este reflectat punctul de vedere al autorității publice responsabile de elaborarea proiectului, iar decizia finală va fi luată de către autoritatea publică cu competență de adoptare, aprobare sau emiteră a actului normativ.

Articolul 40. Dosarul de însoțire a proiectului actului normativ

Proiectul actului normativ este prezentat autorității publice cu competență de adoptare, aprobare sau emiteră împreună cu dosarul de însoțire, care conține:

- a) nota informativă;
- b) după caz, raportul de analiză *ex ante* sau analiza impactului de reglementare;

- c) avizele și recomandările, în original, recepționate în cadrul avizării și consultărilor publice;
- d) rapoartele de expertiză, în original;
- e) sinteza obiecțiilor și propunerilor autorităților publice și sinteza recomandărilor reprezentanților societății civile, dacă există, indicându-se acceptarea sau argumentarea respingerii propunerilor, obiecțiilor și recomandărilor;
- f) declarația de compatibilitate a Centrului de Armonizare a Legislației, precum și tabelul de concordanță actualizat, pentru proiectele marcate cu sigla "UE";
- g) tabelul comparativ, în care să fie reflectate reglementările în vigoare și modificările propuse, pentru proiectele care conțin modificări la actele normative în vigoare;
- h) alte materiale, după caz, în baza cărora a fost elaborat proiectul de act normativ.

IV. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

1. Pe data de 19 iulie 2019, Parlamentul a adoptat Legea nr. 87 pentru modificarea articolului 11 din Legea nr. 3/2016 cu privire la Procuratură.

Prin această lege a fost instituit un mecanism nou de numire în funcție a Procurorului General interimar după cum urmează:

„(2¹) În cazul în care intervine vacanța funcției de Procuror General, Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Procurorilor, desemnează un Procuror General interimar pînă la organizarea concursului și numirea, urmare a acestuia, a Procurorului General prin decret al Președintelui Republicii Moldova. Prevederile art.17 alin.(1) se aplică în mod corespunzător. Ședința Consiliului Superior al Procurorilor la care se face propunerea privind desemnarea Procurorului General interimar se convoacă în maximum 3 zile de la intervenirea vacanței funcției. Președintele Republicii Moldova poate respinge candidatura propusă de Consiliul Superior al Procurorilor pentru funcția de Procuror General interimar în cazul depistării unor probe incontestabile de incompatibilitate a candidatului cu funcția respectivă, de încălcare de către candidat a legislației sau de încălcare a procedurilor legale de selecție a acestuia.

(2²) În cazul în care candidatura se respinge sau Consiliul Superior al Procurorilor nu propune în termenul prevăzut la alin.(2¹) candidatura Procurorului General interimar, Procurorul General interimar se desemnează prin decret al Președintelui Republicii Moldova la propunerea Parlamentului Republicii Moldova, cu avizul Consiliului Superior al Procurorilor. Prevederile art.17 alin.(1) se aplică în mod corespunzător. Parlamentul propune candidatura Procurorului General interimar în maximum 3 zile de la respingerea candidaturii de către Președintele Republicii Moldova sau de la expirarea termenului în care Consiliul Superior al Procurorilor trebuia să propună candidatura Procurorului General interimar. Ședința Consiliului Superior al Procurorilor la care se avizează propunerea Parlamentului privind desemnarea Procurorului General interimar se convoacă în maximum 3 zile de la adoptarea hotărîrii Parlamentului, termenul respectiv

fiind unul de decădere. Mandatul Procurorului General interimar durează pînă la numirea, urmare a concursului, a Procurorului General prin decret al Președintelui Republicii Moldova.”

2. Potrivit art. II alin. (2) din Legea nr. 87 din 19.07.2019, „*Ședința Consiliului Superior al Procurorilor la care se face propunerea privind desemnarea Procurorului General interimar conform art.11 alin.(2¹) din Legea nr.3/2016 cu privire la Procuratură se convoacă în maximum 3 zile de la intrarea în vigoare a prezentei legi.*

3. Este necesar de menționat că această lege a fost adoptată într-un regim excepțional de urgent.

Proiectul de lege este înregistrat dimineța, pe data de 19 iulie 2019. Peste 30 min este aprobat raportul Comisiei juridice și în aceeași zi votat în Parlament în două lecturi.

(<http://parlament.md/%d0%97%d0%b0%d0%ba%d0%be%d0%bd%d0%be%d0%b4%d0%b0%d1%82%d0%b5%d0%bb%d1%8c%d0%bd%d1%8b%d0%b9%d0%bf%d1%80%d0%be%d1%86%d0%b5%d1%81%d1%81/Proiectedeactelegislative/tabid/61/LegislativId/4665/language/ro-RO/Default.aspx>)

În procesul examinării și adoptării acestui proiect s-au încălcat flagrant toate procedurile procesului legislativ prevăzute de Regulamentul Parlamentului și alte acte normative, fără să fie respectate termenele de examinare, fără nici un aviz și expertiză și fără ca deputații să aibă posibilitate să dezbată și să înainteze amendamente.

4. Ca rezultat al adoptării Legii nr. 87, pe data de 30 iulie 2019 Parlamentul a adoptat Hotărîrea nr. 101 privind înaintarea candidatului la funcția de Procuror General interimar al RM.

Iar a doua zi a fost emis Decretul Președintelui RM nr. 1232-VIII din 31.07.2019 privind desemnarea domnului Dumitru Robu în funcția de Procuror General interimar.

5. Pe data de 16 septembrie 2019 Parlamentul a adoptat Legea nr. 128 pentru modificarea Legii nr. 3/2016 cu privire la Procuratură.

Prin aceste modificări s-a schimbat în totalitate mecanismul de selectare și numire în funcție a Procurorului General, s-au introdus noi temeuri de eliberare din funcție a Procurorului General și a fost modificată componența și competențele Consiliului Superior al Procurorilor.

Prevederile Legii nr. 128 sunt următoarele:

„Art. I. – Legea nr. 3/2016 cu privire la Procuratură (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr. 69–77, art. 113), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. Articolul 17:

la alineatul (1) litera a), textul „cel puțin 5 ani în funcția de procuror” se substituie cu textul „cel puțin 5 ani în funcția de procuror sau judecător ori 8 ani în funcția de avocat sau ofițer de urmărire penală”;

alineatele (2) și (3) vor avea următorul cuprins:

„(2) Candidatul la funcția de Procuror General este selectat prin concurs public, care cuprinde următoarele etape:

a) preselecția candidaților de către comisia instituită de Ministerul Justiției;

b) selecția candidatului de către Consiliul Superior al Procurorilor.

(3) Modul de organizare și desfășurare a fiecărei etape a concursului se stabilește prin regulamente aprobate de către ministrul justiției și, respectiv, de către Consiliul Superior al Procurorilor.”

la alineatul (4), textul „Procesul de selecție a candidatului” se substituie cu cuvântul „Concursul”;

alineatul (5) va avea următorul cuprins:

„(5) Informația privind inițierea preselecției se publică pe pagina web oficială a Ministerului Justiției cu cel puțin 15 zile înainte de data-limită de depunere a dosarelor.”

la alineatul (6), textul „lit. a), b), c), e), f) și g)” se substituie cu textul „lit. a), b), c), e) și f)”, iar sintagma „Consiliul Superior al Procurorilor” se substituie cu sintagma „Ministerul Justiției”;

alineatele (7)–(9) vor avea următorul cuprins:

„(7) Preselecția candidaților la funcția de Procuror General se efectuează de către comisia instituită de Ministerul Justiției, compusă din ministrul justiției, un fost procuror sau un fost judecător cu cel puțin 10 ani de experiență în funcția respectivă, un expert internațional cu o vastă experiență în procuratură sau în domeniul anticorupție, un expert recunoscut sau un profesor titular în domeniul dreptului, un reprezentant al societății civile. Un alt expert național recunoscut va fi desemnat în comisie de către Președintele Parlamentului. În activitatea sa, comisia va fi asistată de un psiholog. Membrii comisiei trebuie să se bucure de o reputație ireproșabilă și să aibă cel puțin 10 ani de vechime în domeniul de specialitate.

(8) În termen de 10 zile lucrătoare de la data-limită de depunere a dosarelor, comisia menționată la alin. (7), în baza dosarelor și a interviurilor, în funcție de pregătirea și abilitățile profesionale, de integritatea și de alte calități personale ale candidaților, selectează, printr-o hotărâre motivată, cel puțin doi candidați la funcția de Procuror General și transmite lista candidaților preselecțai și dosarele acestora Consiliului Superior al Procurorilor. Interviurile se înregistrează prin mijloace video/audio, iar înregistrările sunt plasate pe pagina web oficială a Ministerului Justiției imediat după încheierea ultimului interviu.

(9) În termen de 5 zile lucrătoare de la data recepționării listei candidaților și a dosarelor acestora, Consiliul Superior al Procurorilor poate restitui comisiei de concurs lista menționată, printr-o hotărâre motivată, dacă cel puțin un candidat nu corespunde în mod vădit condițiilor prevăzute la alin. (1). În urma înlăturării încălcărilor respective, comisia prezintă la Consiliul Superior al Procurorilor aceeași listă sau o altă listă de candidați din rândul candidaților care au depus dosare de participare la concurs. În funcție de încălcările constatate, comisia poate decide reluarea preselecției candidaților. Totodată, comisia va respinge decizia Consiliului Superior al Procurorilor privind restituirea listei candidaților dacă Consiliul nu invocă motivele indicate la alin. (1) sau dacă lista este restituită în mod repetat.”

articolul se completează cu alineatul (9¹) cu următorul cuprins:

„(9¹) Consiliul Superior al Procurorilor, în termen de 10 zile lucrătoare de la data recepționării listei candidaților și a dosarelor acestora, evaluează și interviuează candidații. Interviurile se înregistrează prin mijloace video/audio, iar înregistrările sunt plasate pe pagina web oficială a Consiliului Superior al Procurorilor imediat după încheierea ultimului interviu.”

la alineatul (10), după textul „în baza criteriilor aprobate de Consiliu” se introduce textul „, inclusiv în funcție de pregătirea și abilitățile profesionale, de integritatea și alte calități personale ale candidaților”;

articolul se completează cu alineatul (11¹) cu următorul cuprins:

„(11¹) În cazul în care candidatura este respinsă de către Președintele Republicii în condițiile alin. (11), Consiliul Superior al Procurorilor restituie comisiei lista candidaților prezentată anterior. În urma înlăturării încălcărilor constatate, comisia prezintă la Consiliul Superior al Procurorilor aceeași listă sau o altă listă de candidați din rândul candidaților care au depus dosare de participare la concurs. În funcție de abaterile și incompatibilitățile constatate, comisia poate decide reluarea preselecției candidaților. Dispozițiile alin. (5)–(10) se aplică în mod corespunzător.”

alineatul (12) va avea următorul cuprins:

„(12) În cazul în care este propus același candidat în mod repetat, Președintele Republicii emite, în termen de 5 zile lucrătoare, decretul privind numirea candidatului în funcția de Procuror General.”

2. La articolul 18, alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) În funcția de adjunct al Procurorului General poate fi numită persoana care are o experiență de cel puțin 5 ani în funcția de procuror în ultimii 15 ani și care dispune de capacități organizatorice.”

3. Articolul 20:

la alineatul (1), litera i) se abrogă;

la alineatul (4) litera a), textul „5 ani” se substituie cu textul „4 ani”.

4. La articolul 22 alineatul (2), litera k) se abrogă.

5. La articolul 57, alineatul (3) se completează cu textul „, la propunerea Consiliului Superior al Procurorilor”.

6. Articolul 58 se completează cu alineatele (7)–(9) cu următorul cuprins:

„(7) Suplimentar față de prevederile alin. (6), la sesizarea Președintelui Republicii sau a ministrului justiției, poate fi instituită o comisie pentru evaluarea activității Procurorului General, având o componență similară celei prevăzute la art. 17 alin. (7), în caz de imixtiune ilegală în activitatea unui alt procuror sau în caz de intervenție ilegală, de orice natură, pe lângă autorități, instituții ori funcționari pentru soluționarea oricărei chestiuni, sau în caz de comitere a unor acțiuni ce afectează grav imaginea Procuraturii ori independența procurorilor.

(8) Comisia de evaluare a activității Procurorului General întocmește un raport motivat și propune Consiliului Superior al Procurorilor eliberarea din funcție a Procurorului General dacă, în urma evaluării, se constată existența motivelor prevăzute la alin. (7).

(9) Consiliul Superior al Procurorilor poate respinge o singură dată propunerea comisiei de evaluare a activității Procurorului General, dacă evaluarea efectuată de comisie a avut loc cu încălcarea prevederilor legale sau dacă argumentele invocate de comisie în raport nu sunt concludente pentru eliberarea din funcție a Procurorului General. În ambele cazuri, Consiliul Superior al Procurorilor va prezenta o argumentare detaliată în favoarea respingerii raportului.”

7. La articolul 67 alineatul (1) litera d) și alineatul (3), sintagma „Procuraturii Generale” se substituie cu sintagma „Consiliului Superior al Procurorilor”.

8. Articolul 69:

la alineatul (1), cifrele „12” se substituie cu cifrele „15”;

la alineatul (2), textul „și ministrul justiției” se substituie cu textul „, ministrul justiției, președintele Uniunii Avocaților și Avocatul Poporului”;

la alineatul (4), cuvântul „Trei” se substituie cu cuvântul „Patru”, iar textul „unul de către Președintele Republicii, unul de către Parlament și unul de către Academia de Științe a Moldovei” se substituie cu textul „unul de către Președintele Republicii, unul de către Parlament, unul de către Guvern și unul de către Academia de Științe a Moldovei”.

9. Articolul 70:

la alineatul (1) litera d), textul „organizează concursul pentru selectarea candidatului” se substituie cu textul „selectează candidatul”;

la alineatul (2), sintagma „Procuraturii Generale” se substituie cu sintagma „Consiliului Superior al Procurorilor”.

10. La articolul 98 alineatul (11) litera b), sintagma „Procuraturii Generale” se substituie cu sintagma „Consiliului Superior al Procurorilor”.

Art. II. – (1) Prezenta lege intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

(2) La momentul intrării în vigoare a prezentei legi, concursul pentru funcția de Procuror General, demarat în conformitate cu prevederile legale de până la intrarea în vigoare a prezentei legi, se sistează.”

6. Acest proiect de lege, de asemenea, a fost votat urgent, în aceeași zi fiind aprobat și raportul comisiei juridice și adoptat în două lecturi în Parlament. La elaborarea acestui act normativ s-au sfidat toate procedurile imperative prevăzute de Legea cu privire la Actele normative, lipsesc avizele și expertizele obligatorii iar procesul legislativ în Parlament, de asemenea a fost sfidat, drepturile deputaților la dezbateri și la înaintarea amendamentelor, de asemenea a fost încălcat.

(<http://parlament.md/%d0%97%d0%b0%d0%ba%d0%be%d0%bd%d0%be%d0%b4%d0%b0%d1%82%d0%b5%d0%bb%d1%8c%d0%bd%d1%8b%d0%b9%d0%bf%d1%80%d0%be%d1%86%d0%b5%d1%81%d1%81/Proiectedeactelegislative/tabid/61/LegislativId/4721/language/ro-RO/Default.aspx>)

V. PRETINSELE ÎNCĂLCĂRI ȘI ARGUMENTELE DE RIGOARE

1. Este necesar de menționat că Parlamentul, adoptând legile contestate a ignorat nu doar normele legale și constituționale dar și toate standardele internaționale la acest subiect și toate expertizele internaționale care au stat la baza reformei procuraturii.

Pentru a înțelege premisele și istoricul acestei reforme relatăm următoarele.

La 25 noiembrie 2011, Parlamentul Republicii Moldova, prin Legea nr. 231, a adoptat Strategia de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016, obiectivul general al căreia este edificarea unui sector al justiției accesibil, eficient, independent, transparent, profesionist și responsabil față de societate, care să corespundă standardelor europene, să asigure supremația legii și respectarea drepturilor omului și să contribuie la asigurarea încrederii societății în actul de justiție.

Prin adoptarea Strategiei a fost recunoscută existența mai multor probleme care afectează activitatea sistemului organelor Procuraturii. În consecință, s-a constatat necesitatea efectuării unor intervenții orientate spre:

- a) sporirea independenței procesuale a procurorilor;
- b) asigurarea specializării procurorilor pe cauze specifice și examinarea oportunității funcționării procuraturilor specializate;
- c) statuarea domeniilor exacte de competență a Procuraturii;
- d) consolidarea și concretizarea competențelor Procuraturii în domeniul penal;
- e) stabilirea unor criterii și a unei proceduri clare și transparente de selectare, numire și promovare a procurorilor;
- f) revizuirea procedurii de numire a Procurorului General;
- g) reexaminarea regulilor privind răspunderea procurorilor;
- h) fortificarea capacităților Consiliului Superior al Procurorilor (CSP).

Pe data de 3 iulie 2014, prin Legea nr. 122 Parlamentul a aprobat Concepția de reformă a Procuraturii.

O premisă acceptată pe plan internațional ca element necesar unui sistem juridic efectiv și eficient, care a fost statuată temeinic în Ghidul ONU cu privire la rolul procurorului din 1990 și Recomandările Consiliului Europei privind rolul procurorului în sistemul justiției penale din 2000, este un serviciu al Procuraturii funcțional, independent, autonom și transparent. Astfel de garanții ca independența și autonomia nu sunt date procurorilor în propriul lor interes, ci sunt acordate în interesul supremației legii și a celor care caută și doresc înfăptuirea justiției (Liniile directoare cu privire la Etica și Comportamentul Procurorilor „Liniile directoare de la Budapesta”, adoptate la Conferința Procurorilor Generali din Europa la 31 mai 2005).

Luând în considerare guvernarea activității Procuraturii de principiul independenței, precum și bagajul istoric al sistemului organelor Procuraturii din

Republica Moldova, s-a considerat că cel mai potrivit model pentru Procuratura Republicii Moldova este menținerea Procuraturii în cadrul autorității judecătorești și asigurarea independenței acesteia față de Executiv și Legislativ, prin modificarea modalității de numire a Procurorului General, pentru a reduce la minim implicarea politicului în activitatea Procuraturii, a clarifica locul Procuraturii în sistemul organelor statului și a contribui la o coerență în procesul legislativ ce ține de activitatea Procuraturii.

Necesitatea asigurării independenței procuraturii a fost statuat și de jurisprudența Curții Constituționale a Republicii Moldova. Din Hotărârea Curții Constituționale din 23 septembrie 2013, privind controlul constituționalității unor prevederi din Hotărârea Parlamentului nr. 3 din 15 februarie 2013, rezultă că nu se admite solicitarea informațiilor asupra unor cauze penale concrete și nici audierea procurorilor cu privire la cauze concrete, deoarece aceste acțiuni încalcă evident dispozițiile constituționale care stabilesc separația puterilor în stat, independența procurorilor și supunerea lor numai legii.

Un element important care asigură independența procuraturii este mecanismul de selectare și numire în funcție a Procurorului General.

Conform ABA/ROLI, pentru ca Procurorul General să fie considerat independent, acesta trebuie să fie numit în baza unei selecții imparțiale și transparente, condițiile angajării sale să fie stabilite în mod legal și să i se asigure anumite garanții pentru ca să nu poată fi destituit neîntemeiat. În caz contrar, există riscul apariției unor îngrijorări precum că Procurorul General și procurorii pe care acesta nu este capabil „să-i protejeze”, vor primi ordine verbale, „prin telefon” de la politicieni și alte persoane influente (Indicatorii Reformei în Procuratură, Asociația Avocaților Americani Inițiativa pentru Supremația Legii, iunie 2008).

Un Procuror General „politizat” (dacă la numirea acestuia participă sub orice formă executivul sau legislativul) poate pune la îndoială neutralitatea politică a întregii Procuraturi și a CSP.

În Republica Moldova a fost acceptată soluția numirii Procurorului General de către Președintele țării la propunerea CSP (Consiliul Superior al Procurorilor). În același timp, rolul șefului statutului nu poate fi decisiv și determinant,

Stabilirea CSP ca organ de selecție a candidatului la funcția de Procuror General are scopul de a reduce la maxim influența politică asupra procedurii de selecție, or, acesta este un organ asupra căruia influența politică este una redusă.

Criteriile exhaustive pentru selectarea candidatului la funcția de Procuror General urmează să fie reglementate expres în lege. Tot atât de clare și exhaustive trebuie să fie criteriile de demitere din funcție.

Pe data de 25 februarie 2016 Parlamentul a adoptat Legea nr. 3 cu privire la procuratură. Adoptarea legii a fost întemeiată pe documentele de politici menționate mai sus. Proiectul a fost avizat de multipli experți, de către Comisie de la Veneția și supus unor largi dezbateri (<http://parlament.md/TRANSPAREN%C8%9AADECIZIONAL%C4%82/ReformaProcuraturii/tabid/204/language/ro-RO/Default.aspx>).

În lege s-a stabilit expres rolul preeminent al CSP în procesul de selecție a candidatului la funcția de Procuror General cu scopul de a reduce la maximum influența politică asupra procedurii de selecție.

Pentru a crea garanții funcției de Procuror General, legea a statuat expres temeiurile de încetare a mandatului Procurorului General, or, demiterea acestuia (la o simplă solicitare sau dorință fără criterii clare) nu poate fi efectuată.

Pe data de 25 noiembrie 2016 Parlamentul a operat modificări importante în Constituția Republicii Moldova anume referitor la procuratură, numirea Procurorului General și rolul organului de autoadministrare – al Consiliului Superior al Procurorilor (CSP).

Datorită rolului-cheie al CSP de garant al independenței și imparțialității procurorilor prin art. 1251 alin. (2) s-a statuat că, partea cea mai importantă în cadrul CSP va fi constituită din procurori. Astfel, s-a aprobat conceptul conform căruia o parte importantă a membrilor CSP trebuie să fie procurori care ar putea influența în luarea deciziilor CSP.

Chiar dacă, în Constituție, s-a evitat specificarea unei cifre exacte asta doar pentru a da flexibilitate Parlamentului de a stabili această cifră, dar nu și proporția.

Mențiunea expresă în Legea Supremă a acestui fapt (parte importantă) constituie o garanție pentru independența procuraturii și pentru evitarea tendințelor de a reduce numărul procurorilor sub minimul recomandat de standardele internaționale.

Prin avizul său la aceste modificări constituționale (nr. 5 din 19.04.2019) Curtea Constituțională a statuat câteva principii importante care trebuie reamintite:

» ...

22. *Curtea reține rolul important al Procuraturii în sistemul autorităților statului și în protecția libertății persoanei. Procuratura joacă un rol important în asigurarea funcționării sistemului justiției penale în mod independent și imparțial.*

23. *Procuratura este o instituție publică, care, în procedurile penale și în alte proceduri prevăzute de lege, contribuie la respectarea ordinii de drept, apărarea drepturilor și intereselor legitime ale persoanei, societății și statului.*

24. *Recomandările Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei (Rec(2000)19 privind rolul procuraturii în sistemul justiției penale, Rec(2012)11 privind rolul procurorilor în afara sistemului justiției penale) și Recomandarea 1604 (2003) a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei privind rolul procuraturii într-o societate democratică bazată pe statul de drept recunosc importanța instituției Procuraturii ca o autoritate împuternicită să supravegheze, în numele societății și în interesul general, aplicarea legii, ținând cont, pe de o parte, de drepturile indivizilor și, pe de altă parte, de necesitatea eficacității sistemului de justiție penală.*

25. *Curtea reține că instituția procuraturii se regăsește în constituțiile mai multor state europene. În ceea ce privește locul procuraturii în sistemul de drept, există sisteme în care procuraturile se bucură de independență totală față de parlament și guvern și cele în care procuraturile sunt subordonate uneia dintre aceste autorități, beneficiind totuși de un anumit grad de independență de acțiune. Indiferent de modelul adoptat de stat, procuratura trebuie să fie protejată de ingerințe sau influențe necorespunzătoare, inclusiv influențe venite din partea legislativului și executivului.*

26. *Curtea constată că prin proiectul de lege se operează modificări esențiale în ceea ce privește modul de numire și destituire a Procurorului General. Respectiv, acesta urmează a fi numit și destituit din funcție de către Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Procurorilor.*

27. *În acest sens, Comisia de la Veneția, în Raportul privind standardele europene referitoare la independența sistemului judiciar, decembrie 2010, partea a doua, CDL-AD(2010)040, a menționat:*

“34. Modalitatea în care este numit și revocat Procurorul General joacă un rol foarte important în cadrul sistemului menit să garanteze funcționarea corectă a parchetelor. În cadrul avizului privind conceptul regulator al Constituției Ungariei, Comisia de la Veneția a statuat: “Este important ca metoda de selecție a procurorului general să fie de așa natură încât să câștige încrederea publicului și respectul puterii judecătorești și al celorlalte profesii juridice. Astfel, în acest proces

de selecție trebuie luată în considerare experiența profesională și neapartenența politică. ...”

În același timp, subiectul independenței sistemului judiciar și a procuraturii în contextul luptei cu corupția este permanent pe agenda instituțiilor specializate ale Consiliului European.

Astfel, la 24 iulie 2019 Grupul de State Contra Corupției (GRECO) – Comitet specializat al Consiliului European în prevenirea și combaterea corupției, a cerut, autorităților Republicii Moldova să-și intensifice eforturile pentru a pune în aplicare măsurile care vizează prevenirea corupției în rândul parlamentarilor, judecătorilor și procurorilor, prin publicarea Raportului de conformitate adoptat în luna decembrie 2018, în cadrul runde a IV-a de evaluare a Republicii Moldova privind prevenirea corupției în rândurile membrilor parlamentului, judecătorilor și procurorilor.

În raportul de conformitate care evaluează punerea în aplicare a unui set de recomandări emise în raportul de evaluare, adoptat în anul 2016, GRECO concluzionează că Republica Moldova trebuie să facă progrese semnificative pentru a atinge un nivel acceptabil de conformitate. Până în prezent, Republica Moldova a îndeplinit patru din cele 18 recomandări, în timp ce a asigurat implementarea parțială a nouă recomandări, cinci rămânând a fi neimplementate.

GRECO a salutat faptul că CSP a primit o bază constituțională și că independența și imparțialitatea procurorilor este acum exprimată în Constituție. Cu toate acestea, recomandarea actuală se referă și la asigurarea faptului că componența CSP prevede obiectivitate, imparțialitate și transparență. În acest sens, autoritățile nu au furnizat informații noi și este de remarcat că ministrul justiției și președintele CSM continuă să fie din oficiu membri ai CSP, contrar a ceea ce se cere în recomandare.

GRECO a salutat amendamentul constituțional care prevede că Procurorul General este numit de Președintele Republicii, la propunerea CSP, pentru un singur termen de șapte ani, fără posibilitatea reînnoirii acestuia. Această măsură este conformă cu recomandările actuale și a fost numit un nou Procuror General în această condiție.

Totodată, GRECO consideră insuficiente eforturile depuse pentru îmbunătățirea transparenței procesului legislativ. Acesta solicită autorităților să asigure, în mod sistematic, publicarea în timp util a proiectelor de legi și a informațiilor aferente, permițând o dezbateră publică și parlamentară semnificativă cu privire la proiectele de inițiative legislative.

În ceea ce privește procurorii, componența Consiliului Superior al Procurorilor rămâne o preocupare. Deși CSP a primit o bază constituțională, GRECO regretă în special faptul că ministrul justiției și Președintele Consiliului Superior al Magistraturii continuă să fie din oficiu membri ai acestui organ. De asemenea, aceasta subliniază faptul că încă nu au fost introduse proceduri formale clare privind instrucțiunile ierarhice adresate procurorilor. Pe de altă parte, GRECO salută reforma constituțională care prevede numirea Procurorului General pentru un mandat unic, care nu poate fi reînnoit și publicarea Codului de etică al procurorilor. (<https://www.coe.int/en/web/greco/-/moldova-should-step-up-efforts-to-combat-corruption-in-respect-of-mps-judges-and-prosecutors-report-by-council-of-europe-anti-corruption-body>)

În speța descrisă în prezenta sesizare distingem un caz relevant din România și expertiza europeană a amendamentelor la legislația română cu privire la statutul procurorilor.

Astfel, recent la 16 mai 2019 la Strasbourg a fost aprobat Avizul Biroului Consiliului consultativ al procurorilor europeni formulat la cererea Mișcării Române pentru apărarea Statutului Procurorilor, cu privire la independența procurorilor în România.

Subliniem câteva concluzii relevante ale Consiliului procurorilor europeni (CCPE) în acest sens:

- *CCPE, care reprezintă procurorii din toate statele membre ale Consiliului Europei, își exprimă acordul cu privire la preocupările exprimate de Mișcarea Română pentru Apărarea Statutului Procurorilor în ceea ce privește independența procurorilor din România și adoptarea amendamentelor la Legea privind Consiliul Superior al Magistraturii, Statutul judecătorilor și procurorilor și Organizarea judecătorească.*

- *În ceea ce privește numirea/demiterea procurorului general și a altor procurori de rang înalt, Biroul CCPE recomandă reexaminarea amendamentelor, precum și a dispozițiilor conexe ale actualei Constituții a României, pentru a asigura*

o procedură de numire/demitere neutră și obiectivă, în conformitate cu standardele europene.

- Biroul CCPE mai subliniază faptul că noua procedură de răspundere este deosebit de îngrijorătoare în contextul altor amendamente care instituie un nou organism de investigare a infracțiunilor penale comise de către procurori și de limitare a libertății lor de exprimare. În acest context, există un risc ridicat de exercitare a presiunii asupra procurorilor și care subminează independența și autonomia acestora.

- În ceea ce privește atacurile repetate și fără precedent raportate împotriva procurorilor, conduse de actori din sfera politică, Biroul CCPE condamnă orice declarații, comentarii sau remarci din România care ar putea depăși limitele criticii legitime și care au ca scop atacarea, intimidarea sau presiunea exercitată asupra procurorilor sau care demonstrează lipsa respectului față de aceștia, prin folosirea unor argumente necorespunzătoare sau cu alte cuvinte, degradând sistemul de procuratură sau pe procurori, în mod individual.

- În ceea ce privește dreptul procurorilor de a se opune oricăror politici sau acțiuni care le afectează independența, Biroul CCPE susține dreptul legitim al procurorilor din România și din alte părți de a se opune oricăror politici sau acțiuni care le afectează independența și autonomia. Orice critică față de sistemul judiciar trebuie, bineînțeles, să fie exprimată într-un climat de respect reciproc și într-o manieră compatibilă cu menținerea independenței și/sau imparțialității procuraturii.

- În ceea ce privește rolul și funcționarea Consiliului Superior al Magistraturii (CSM), Biroul CCPE recomandă reexaminarea motivelor necesare pentru revocarea membrilor CSM și, în special, privind eliminarea posibilității de revocare a membrilor aleși ai CSM printr-un vot de neîncredere exprimat de adunările generale ale parchetelor, inclusiv prin intermediul unei petiții.

- În ceea ce privește rolul și funcționarea Consiliului Superior al Magistraturii (CSM), Biroul CCPE recomandă reexaminarea motivelor necesare pentru revocarea membrilor CSM și, în special, privind eliminarea posibilității de revocare a membrilor aleși ai CSM printr-un vot de neîncredere exprimat de adunările generale ale parchetelor, inclusiv prin intermediul unei petiții.

2. Mai jos ne vom referi la normele concrete pe care le considerăm adotate cu sfidarea gravă a Constituției Republicii Moldova. Modificările contestate se rezumă la câteva elemente de bază:

- a) Modificarea procedurii de selectare și numire a Procurorului General, introducând în acest proces o comisie condusă de ministrul justiției și, practic, eliminând orice rol al Consiliului Superior al Procurorilor din ecuație;
- b) Introducerea unor temeuri noi, subiective, inaccesibile și netransparente de eliberare din funcție a Procurorului General;
- c) Schimbarea componenței Consiliului Superior al Procurorilor în așa mod încât este diminuat rolul procurorilor plasându-i în minoritate absolută față de alte puteri;
- d) Ingerința în activitatea CSP prin sistarea, prin lege, a concursului la funcția de Procuror General în desfășurare;
- e) Instituirea unui nou mecanism de numire în funcție a Procurorului General interimar, cu implicarea Parlamentului, și practic, cu excluderea totală din proces al organului de autoadministrare - CSP.

3. Prin adoptarea actelor legislative și normelor legale care sunt obiect al examinării în prezenta sesizare considerăm că Parlamentul Republicii Moldova a sfidat următoarele principii constituționale de fundamentale, și evident normele exprесе din Legea Supremă:

- Principiul legalității prevăzut la art. 1 alin. (3) din Constituție;
- Principiul separației puterilor în stat prevăzut la art. 6 din Constituție;
- Principiul clarității și accesibilității normei legale prevăzut la art. 23 din Constituție;
- Statutul deputatului în Parlament, dreptul acestuia la inițiativă legislativă și procedura legislativă în sine (art. 73 și 74 din Constituție);
- Garanțiile de independență și autoadministrare a procuraturii prevăzute la art. 124-125¹ din Constituția RM.

4. Cu regret, atât Legea nr. 87 cât și Legea nr. 128 au fost adoptate de Parlament într-un regim atât de urgent (o zi), încât nu au fost respectate normele legale cu privire la legiferare prevăzute în Legea cu privire la actele normative, Legea despre statutul deputatului în Parlament, Legea privind transparența în procesul decizional și în Regulamentul Parlamentului.

Aceste legi au fost votate fără avizele și expertizele obligatorii necesare, fără a respecta transparența în procesul decizional și fără a acorda deputaților dreptul de dezbate procedural și a înainta amendamente.

Prin ignorarea totală a drepturilor deputaților în procesul legislativ, în dreptul lor de a examina în timp util și a înainta în termen legal amendamente, Parlamentul a sfidat art. 73 și 74 din Constituție – **dreptul la inițiativă legislativă** a garantat deputaților, precum și modul stabilit de examinarea a proiectelor de legi.

Nerespectarea de către majoritatea parlamentară termenelor legali și procedurilor de transparență și legiferare prevăzute în actele normative menționate, majoritatea a sfidat **principiul legalității** prevăzut la art. 1 alin. (3) din Constituție.

În jurisprudența sa constantă, Curtea Constituțională a reiterat că articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție abilitază instanța de jurisdicție constituțională cu controlul constituționalității tuturor actelor adoptate de Parlament, fără a face distincție între actele normative și cele individuale.

Curtea a relevat că la baza statului de drept, consacrat de art. 1 alin. (3) din Constituție, stă **principiul legalității**. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică (art. 7 din Constituție).

Înalta Curte a menționat că „legalitatea, ca principiu de bază al statului de drept, presupune conformitatea normei sau a actului juridic cu normele superioare care stabilesc condiții de procedură privind edictarea normelor juridice. Comportamentul legal vizează atât activitatea de legiferare a Parlamentului, cât și stabilirea normelor interne de organizare și funcționare, care au o conexiune directă cu procesul legiferării”.

Nimeni nu pune la îndoială faptul că Parlamentul este în măsură să decidă asupra modalităților, procedurilor și condițiilor în care procedează la luarea unor măsuri, potrivit principiului autonomiei regulamentare, în virtutea căruia el își stabilește modul de organizare și desfășurare a propriilor activități. Dar aceste reguli interne nu trebuie să depășească condițiile impuse de norma constituțională.

Examinând autonomia regulamentară parlamentară consacrată în art. 64 alin. (1) din Constituție în comun cu alte prevederi legale, aceasta nu poate fi absolutizată, întrucât supremația Constituției reprezintă un principiu general, a cărui respectare este obligatorie, inclusiv pentru autoritatea legiuitoare, care nu poate adopta acte legislative și aproba reguli procedurale parlamentare contrar dispozițiilor sau principiilor Constituției.

Autonomia regulamentară nu poate fi exercitată în mod discreționar, abuziv, cu încălcarea atribuțiilor constituționale ale Parlamentului sau a normelor imperative privind procedura parlamentară.

Apropo, în cazul Legii nr. 128, inițiativa Guvernului, executivul nu a cerut examinarea acesteia în regim urgent sau prioritar. În Hotărârea sa nr. 20 din 2014 Curtea a stabilit că dreptul de care dispune Guvernul potrivit art. 74 alin. (3) din Constituție nu impune Parlamentului o interdicție de a stabili propriile priorități pentru examinarea proiectelor de legi.

Examinarea de urgență a proiectelor de legi la solicitarea Președintelui ședinței sau a unei fracțiuni parlamentare poate viza doar comprimarea termenelor, și nu excluderea sau eludarea unor etape ale procedurii legislative (avizarea proiectului cu entitățile interesate, organizarea consultărilor etc). Chiar și în cazul aplicării procedurii de urgență Parlamentul urmează să respecte etapele legislative (HCC nr. 20/2014).

Astfel, considerăm că adoptarea legilor contestată în regim de urgență maximă, fără avize și expertize, fără a respecta propriile reguli interne de legiferare Parlamentul a sfidat principiul constituțional al legalității.

5. Un șir de norme adoptate sfidează **principiul clarității și accesibilității legii** prevăzut l art. 23 din Constituție.

Astfel, la art. 11 alin. (2¹) din Legea cu privire la procuratură se prevede că Președintele RM poate respinge candidatura propusă de CSP pentru funcția de procuror general interimar în cazul depistării unor **probe incontestabile de incompatibilitate** a candidatului cu funcția respectivă, de **încălcare de către candidat a legislației ...**

Cel puțin aceste două elemente (probe incontestabile/încălcare a legislației) nu respectă principiul unei norme precise și accesibile.

Temeiurile de incompatibilitate sunt expres prevăzute de lege și sunt exhaustive. Care din aceste temeuri sunt incontestabile, cum ele se aplică și în baza cărui act de constatare nu este clar.

Ce ține de sintagma generală – încălcarea legislației, atunci aceasta în genere depășește orice limite de accesibilitate deoarece poate fi interpretată foarte larg și foarte subiectiv.

La art. 17 alin. (7), (8), (9) unde se vorbește despre calitățile membrilor comisiei de preselecție și despre candidați la funcția de procuror general, sunt utilizate așa sintagme precum **reputație ireproșabilă, integritate, calități personale**

sau nu corespunde în **mod vădit** condițiilor, de asemenea nu se încadrează în principiile de accesibilitate a legii.

Dar cea mai gravă ingerință care sfidează nu doar principiul previzibilității și accesibilității normei legale dar care afectează și independența procuraturii este noua prevedere de la alin. (7) art. 58 din Legea cu privire la procuratură care a instituit noi temeuri de demitere din funcție a Procurorului General.

Astfel, la sesizarea Președintelui RM sau a ministrului justiției poate fi constituită o comisie de evaluare a activității Procurorului General. Temeurile inițierii acestei procesuri sunt subiective total și absolut inaccesibile. Sintagmele intervenție ilegală sau comitere unor acțiuni ce afectează grav imaginea procuraturii categoric nu se încadrează în limitele stipulate la art. 23 din Constituție.

Ce ține de afectarea independenței Procurorului General ne vom expune mai jos.

Referitor la previzibilitatea și claritatea legii avem o jurisprudență a Curții deja consacrată.

Orice act normativ trebuie să respecte principiile și normele constituționale, precum și exigențele de tehnică legislativă, menite să asigure claritatea, previzibilitatea, predictibilitatea și accesibilitatea actului. Legea trebuie să reglementeze în mod unitar, să asigure o legătură logico-juridică între dispozițiile pe care le conține, iar în cazul unor instituții juridice cu o structură complexă să prevadă elementele ce disting particularitățile lor.

Pentru a corespunde criteriilor de claritate și accesibilitate, norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite. În caz contrar persoana poate pretinde că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile sale.

Curtea Europeană a statuat că testul preciziei legii impune ca legea, în situațiile în care oferă o anumită marjă de discreție, să indice cu suficientă precizie limitele acesteia (Silver și alții v. Regatul Unit, 1983).

6. Prin modificările operate în Legea cu privire la procuratură este grav afectat **principiul separației puterilor în stat**. Procuratura este inclusă, în Constituție la capitolul autoritatea judecătorească și face parte, indispensabil din puterea judecătorească.

Prin introducerea în procesul de selectare și numire a Procurorului General a ministerului justiției, prin diminuarea rolului procurorilor în CSP, prin reducerea, practic la zero a rolului CSP în procesul de selectare și numire a candidatului la

funcția de PG și prin eliminarea CSP din procesul de numire a PG interimar, Parlamentul a sfidat în mod flagrant art. 6 din Legea Supremă.

Într-un stat de drept temelia organizării și funcționării mecanismului instituțional de stat îl constituie principiul separării puterilor în stat, prevăzut în articolul 6 din Constituție.

Fiind un principiu fundamental al statului de drept, separația puterilor are vocația să asigure evitarea concentrării întregii puteri în mâna unei singure autorități (de natură individuală sau colectivă). El presupune o distribuție a puterii, pentru a fi exercitată, unor instanțe diferite și independente, înzestrate cu atribute și prerogative de conducere. În cadrul competențelor ce le sunt conferite, fiecare putere (legislativă, executivă și judecătorească) deține și exercită o serie de atribuții aflate în afara oricărei imixțiuni reciproce.

Potrivit principiului separației puterilor, nici una dintre cele trei puteri nu prevalează asupra celeilalte, nu se subordonează una alteia și nu își asumă prerogative specifice celorlalte (*Hotărârea nr.23 din 9 noiembrie 2011*).

Dacă comentează deciziile judecătorești, executivul și legislativul trebuie să evite criticile care ar submina independența puterii judecătorești sau ar slăbi încrederea publicului în justiție. De asemenea, acestea ar trebui să evite acțiuni ce pot pune sub semnul întrebării intenția lor de a respecta deciziile judecătorilor, altele decât cele prin care își manifestă intenția lor de a formula o cale de atac.

Parlamentul nu are dreptul să se erijeze în instanță de judecată prin faptul pronunțării asupra unor elemente ce sunt verificate doar în cursul derulării procedurilor judiciare de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală.

În același sens, politicienii (deputații) trebuie să se abțină în a da ordine justiției sau să creeze impresia că pot da ordine justiției, în a critica magistrații și în a nu se supune hotărârilor judecătorești.

Ei sunt datori să protejeze independența justiției și să contribuie la întărirea încrederii publicului în justiție. Este inadmisibil pentru politicieni (deputați) să folosească justiția drept miză în conflictele politice.

Potrivit standardelor internaționale, afirmațiile privind necesitatea asigurării independenței judecătorilor sunt valabile și pentru procurori. Astfel, conform Linilor directoare ale ONU privind rolul procurorilor:

“4. Statele membre trebuie să se asigure că **procurorii sunt capabili să își exercite atribuțiile profesionale, fără nicio intimidare, impediment, hărțuire, ingerințe necorespunzătoare sau expunerea nejustificată la răspundere civilă, penală sau de altă natură.**”

În același context și **Raportul Comisiei de la Veneția** “Privind standardele europene referitoare la independența sistemului judiciar: Partea II – Organele de urmărire penală”, adoptat la cea de-a 85 sesiune plenară (17-18 decembrie 2010), prevede:

“42. Trebuie luat în considerare faptul că există un risc de presiune populistă în anumite cauze ce pot apărea în fața Parlamentului, dar și faptul că responsabilitatea în fața acestuia poate pune presiune indirectă asupra unui procuror care să evite să ia decizii nepopulare sau care să ia decizii care vor fi populare pentru legislativ. Prin urmare, ***ar trebui exclusă responsabilitatea în fața Parlamentului în cauze individuale cu privire la decizii de urmărire sau neurmărire penală.***”

7. Cea mai gravă încălcare care a comis-o acest Parlament, dar mai corect această majoritate parlamentară este că modificările la Legea cu privire la procuratură s-au efectuat cu ignorarea totală a prevederilor constituționale prevăzute la art. 124-125¹ din Legea Supremă.

Prin modificările contestate a fost sfidat **principiul de independență și autoadministrare a procuraturii.**

Potrivit art. 124 alin. (1) din Constituție, Procuratura este o instituție publică autonomă în cadrul autorității judecătorești, ce contribuie la înfăptuirea justiției, apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanei, societății și statului prin intermediul procedurilor penale și al altor proceduri prevăzute de lege.

Procuratura și evident procurorii sunt independenți, se supun numai legii. Este exclusă orice subordonare a procuraturii autorității legislative și celei executive, precum și influența sau imixtiunea a unor organe și autorități ale statului în

activitatea procuraturii. Procuratura ca parte componentă a autorității judecătorești nu poate fi supusă celorlalte puteri în stat.

Reforma procuraturii este fundamentată pe instituirea standardelor din țările europene în organizarea și activitatea sistemului organelor procuraturii, pe plan internațional statuat temeinic ca element necesar unui sistem juridic efectiv și eficient, devenind un serviciu al procuraturii funcțional, independent, autonom și transparent. Astfel de garanții ca independența și autonomia nu sunt date procurorilor în propriul interes, ci sunt acordate în interesul supremației legii.

O procuratură modernă trebuie să fie susținută și bazată pe principiul autonomiei profesionale pentru consolidarea garantării independenței interne și externe a acesteia. În sistemele în care procuratura nu se află în cadrul puterii legislative consiliul procurorilor trebuie să fie organe independente.

Noua redacție a art. 125 din Constituție prevede expres procedura de numire a Procurorului General – de către Președintele Republicii Moldova la propunerea Consiliului Superior al Procurorilor.

Art. 125¹ prevede că Consiliul Superior al Procurorilor este garantul independenței și imparțialității procurorilor.

Anume CSP asigură numirea, transferarea, promovarea în funcție și aplicarea măsurilor disciplinare față de procurori.

Mecanismul instituit prin Legea nr. 128 sfidează grav această normă constituțională deoarece introduce un nou organ care selectează candidatul la funcția de procuror – o comisie condusă de ministrul justiției. Practic această comisie va desfășura concursul iar CSP-ului îi va rămâne doar o funcție formală de a alege un candidat din doi sau trei deja agreeți și a transmite propunerea șefului statului. Prin această modificare statutul constituțional al CSP de unic organ de autoadministrare a procuraturii este diminuat la nivelul unui „serviciu de curieri”. Impertinența legiuitorului, care a decis printr-o lege organică să înlocuiască un mecanism instituit de Constituție este de neînchipuit într-un stat de drept și democratic.

Mai mult ca atât, modalitatea constituirii de către ministrul justiției a comisiei de preselecție este expusă într-o manieră foarte vagă, care lasă loc de marjă largă și discreție.

În acest proces, rolul ministrului justiției are ponderea maximă și, practic, o putere triplă (la selectarea unipersonală a membrilor comisiei de preselecție, la activitatea și conducerea acestei comisii de preselecție, la selecția nemijlocită în cadrul CSP).

O asemenea abordare practic subordonează procuratura executivului. Argumentele publice ale ministrului justiției că acest mecanism reprezintă o colaborare între puteri este unul cel puțin cinic. Este evident că suntem în fața nu a unei colaborări ci a unei subordonări totale.

Iar răspunsul ministrului justiției din parlament precum că crearea unei asemenea comisii de preselecție este perfect legală deoarece nu este prevăzută de Constituție și se nu interzice este de-a dreptul ridicolă.

Un șir de argumente ale autorului acestui proiect de lege cu referire la recomandări internaționale nu pot fi aplicate situației constituționale din RM.

Tot norma constituțională prevede că Demisia Procurorului General se face de către Președintele RM, la propunerea Consiliului Superior al procurorilor în condițiile legii, pentru motive obiective și în temeiul unei proceduri transparente.

Ce face Parlamentul la data de 16 septembrie 2019? Introduce temeuri noi de demitere a Procurorului General, temeuri subiective care încalcă toate principiile de previzibilitate și accesibilitate.

Potrivit art. 57 alin. (7) din Legea cu privire la procuratură, în redacția Legii nr. 128, PG poate fi evaluat de aceeași comisie condusă de ministrul justiției care poate propune eliberarea din funcție dacă PG a admis imixtiune ilegală, s-au depistat probe de incompatibilitate sau dacă a comis o acțiune ce afectează grav imaginea procuraturii.

Numai nu motive obiective și procedură transparentă vedem aici. Norma imperativă de la art. 125 alin. (2) din Constituție este grav încălcată.

Art. 125 alin. (2) din Legea Supremă prevede expres din componența CSP procurorii constituie o parte importantă.

Ignorînd această normă constituțională Parlamentul a diminuat rolul procurorilor prin majorarea membrilor din rîndul altor profesii liberale cu implicarea politicului (Președinte, Guvern, Parlament).

Potrivit standardelor internaționale, inclusiv adoptate de organele Consiliului Europei, cel puțin jumătate din membrii unui consiliu judiciar trebuie să fie judecători aleși de colegii lor în așa mod încît să se asigure cea mai largă reprezentare a sistemului judecătoresc. În Ghidul ONU cu privire la rolul procurorilor din 1990 și Recomandarea Consiliului Europei privind rolul procurorilor în sistemul de justiție penală din 2000 statuează necesitatea existenței unui organ funcțional, independent, transparent și autonom ca un element de bază al unui sistem juridic eficient.

În aceeași ordine de idei trebuie menționată Carta europeană cu privire la statutul judecătorilor care stipulează că pentru orice decizie legată de selecția și promovarea unui judecător, instanța responsabilă trebuie să fie independentă față de puterea executivă și cea legislativă, constituită din cel puțin jumătate din judecători aleși de adunarea generală. În situația procurorilor, acest standard nu este respectat dacă în CSP procurorii rămân în minoritate.

Conform recomandărilor OSCE din 2009, expuse în raportul de evaluare a CSP, scopul constituirii acestuia este de a garanta autonomia, obiectivitatea și imparțialitatea procurorilor față de influența externă, inclusiv legislativ sau executiv. Or, potrivit Declarației CCJE și CCPE *Independența procurorilor este indispensabilă pentru a le permite să-și desfășoare sarcinile, consolidează rolul lor în statul de drept și în societate și, de asemenea, garantează că sistemul de justiție va funcționa echitabil și eficient și că toate beneficiile independenței judiciare vor fi realizate.*

În multe exemple din diferite țări referitoare la componența unui astfel de organ de autoadministrare a instituțiilor de drept este imperios necesară respectarea ponderii semnificative a reprezentanților corpului profesional vizat, ca fiind în măsură să își administreze activitatea astfel încât să asigure justițiabilului cel mai înalt nivel calitativ al actului de justiție.

Potrivit avizului nr. 10(2007) al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni s-a stabilit că atunci când structura consiliului justiției este mixtă (judecători și nejudcători) se consideră că, pentru a evita orice manipulare sau presiune inadecvată, consiliul trebuie să numere o **majoritate substanțială** de judecători aleși de egalii lor.

Relevante sunt și constatările CEDO la acest capitol. În cazul *Volkov v. Ucraina* a hotărât că situația în care cel puțin jumătate din membrii unei instanțe sunt judecători, inclusiv președintele cu vot decisiv, constituie un indiciu puternic de imparțialitate. Este necesar de remarcat faptul că, în cazul procedurilor disciplinare împotriva judecătorilor, necesitatea unei participări substanțiale a judecătorilor în organismul disciplinar relevant a fost recunoscută în Carta Europeană privind statutul judecătorilor.

O dată cu ratificarea Convenției Europene a Drepturilor Omului, Republica Moldova s-a angajat să respecte și hotărârile definitive ale CEDO.

Majorarea numărului de membri în CSP în detrimentul procurorilor încalcă nu doar norma constituțională ci și jurisprudența CEDO, fapt care poate genera o nouă condamnare a RM la CEDO.

8. Atît în Legea nr. 87 cît și în Legea 128 la dispoziții finale găsim o normă imperativă inadmisibilă din punct de vedere constituțional, o normă care de fapt reprezintă o ingerință și imixtiune inadmisibilă în independența unicului organ de autoadministrare – Consiliul Superior al Procurorilor.

Art. II alin. (2) din Legea nr. 87 Parlamentul dă indicații CSP-ului cînd să fie convocat, adică la 3 zile de la intrarea legii în vigoare.

Iar art. II alin. (2) din Legea nr. 128 prevede expres că concursul la funcția de Procuror General se sistează.

Aceste prevederi tranzitorii depășesc flagrant competențele și atribuțiile constituționale ale Parlamentului prevăzute la art. 66 din Constituție, sfidează independența CSP (art. 125¹) și principiul separației puterilor în stat (art. 6).

9. Dat fiind că suntem ferm convinși că Legea nr. 87 care a introdus un nou mecanism de numire a Procurorului General interimar este profund viciat și neconstituțional considerăm că și actele ulterioare (Hotărîrea Parlamentului nr. 101 din 30 iulie 2019 privind înaintarea candidatului la funcția de Procuror General interimar al RM și Decretul Președintelui RM nr. 1232-VIII din 31.07.2019 privind desemnarea domnului Dumitru Robu în funcția de Procuror General interimar) sunt neconstituționale și urmează a fi anulate *ab initio*.

În calitate de garant al realizării principiului separației puterilor, statuat în art.6 din Constituție, Curtea Constituțională, în conformitate cu alin.(3) art.134 din Constituție, are obligația de a declara neconstituțională orice abatere de la acest principiu.

În concluzie, luînd act de situația de fapt și jurisprudența consacrată a CEDO, Curții Constituționale a RM, constatăm că Parlamentul a adoptat un șir de acte legislative prin care a fost grav principiile internaționale și constituționale menționate supra iar în vederea neadmiterii unor grave consecințe pentru statul de drept, unor consecințe negative iminente de abuz și influență în activitatea procuraturii, considerăm imperios necesară suspendarea acțiunii normei juridice care sistează concursul la funcția de PG și impune noi reguli pentru funcția de Procuror general și pentru componența CSP.

VI. CERINȚELE SESIZĂRII

În temeiul celor expuse mai sus, în baza articolului 135, alineatul (1), litera a) din Constituția Republicii Moldova, a articolul 4, alineatul (1), litera a) și art. 25¹ al Legii cu privire la Curtea Constituțională, și a articolului 4, alineatul (1), litera a) și art. 7¹ al Codului jurisdicției constituționale, solicităm Curții Constituționale a Republicii Moldova următoarele:

A. Primirea și **examinarea în regim de urgență** a prezentei sesizări;

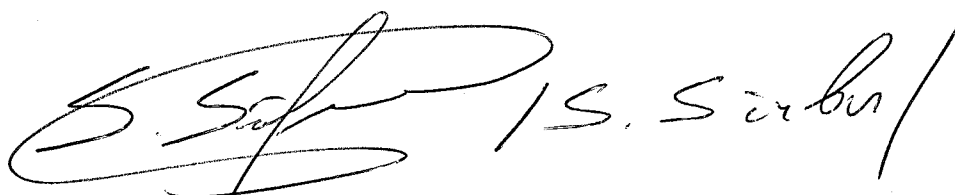
B. Suspendarea acțiunii Legii nr. 128 din 16 septembrie 2019 pentru modificarea Legii nr. 3/2016 cu privire la Procuratură în privința desfășurării concursului pentru selectarea Procurorului General (sistarea concursului anunțat de CSP, inițierea concursului în noile condiții);

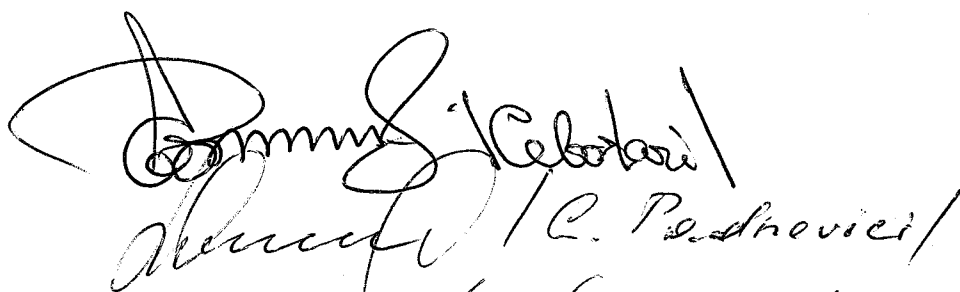
C. Exercitarea controlului constituționalității următoarelor prevederi legale:

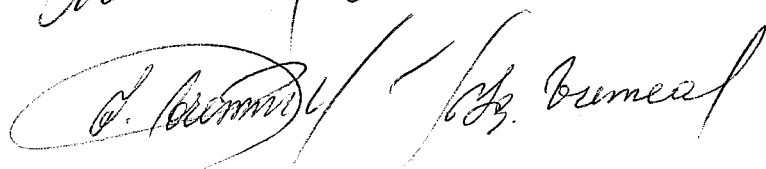
- 1) Art. 11 alin. (2¹) și alin. (2²) din Legea cu privire la procuratură în redacția Legii nr. 87 din 19.07.2019 pentru modificarea articolului 11 din Legea nr. 3/2016 cu privire la procuratură (Monitorul Oficial al R.M. nr. 239-240 art. 310 din 23.07.2019);
- 2) Art. II alin. (2) din Legea nr. 87 din 19.07.2019 pentru modificarea articolului 11 din Legea nr. 3/2016 cu privire la procuratură (Monitorul Oficial al R.M. nr. 239-240 art. 310 din 23.07.2019);
- 3) Următoarele prevederi din Legea cu privire la procuratură în redacția Legii nr. 128 din 16 septembrie 2019 pentru modificarea Legii nr. 3/2016 cu privire la Procuratură:
 - Art. 17 alin. (2), (3), (5), (7), (8), (9), (9¹) și (11¹);
 - Art. 58 alin. (7), (8) și (9);
 - Art. 69 alin. (1), (2) și (4);
 - Art. 70 alin. (1).

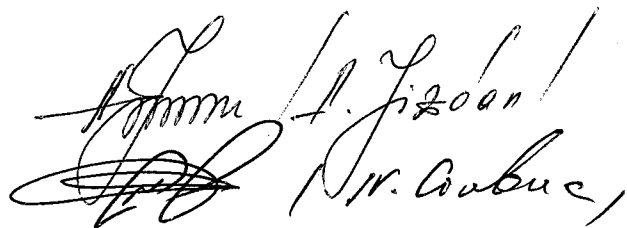
- 4) Art. II alin. (2) din Legea nr. 128 din 16 septembrie 2019 pentru modificarea Legii nr. 3/2016 cu privire la Procuratură.
- 5) Hotărîrea Parlamentului nr. 101 din 30 iulie 2019 privind înaintarea candidatului la funcția de Procuror General interimar al RM;
- 6) Decretul Președintelui RM nr. 1232-VIII din 31.07.2019 privind desemnarea domnului Dumitru Robu în funcția de Procuror General interimar.

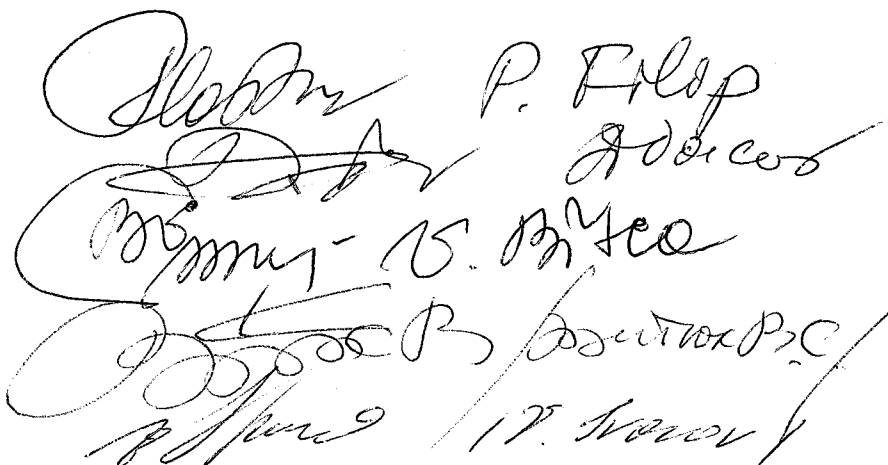
Cu cea mai înaltă considerație pentru Onorata Curte,

 S. Sărbu

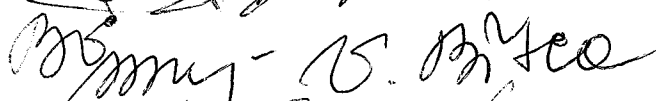
 C. Padnovei

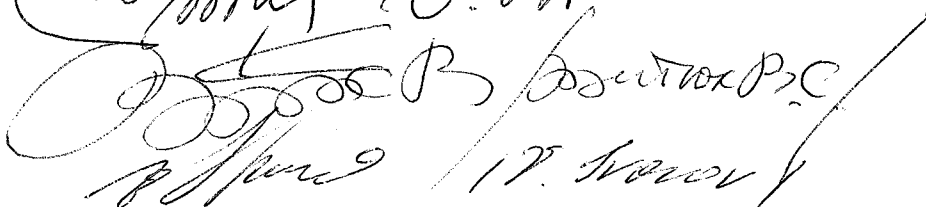
 G. Bunea

 N. Robu

 P. Filip

 G. Adoc

 V. Bîlce

 P. Bănuș

 I. Ionescu